

Nr 2-3 1963

Årgång 15

Pris 1 krona

vi kvinnor

hänt sen sist

KF FÅR NY TYP AV VARUHUS. Inom fem år skall det finnas ett tiotal kooperativa varuhus med lägre priser än i de vanliga varuhusen DOMUS och KVICKLY, s. k. lågvaruhus. Idén bygger på låga cmkostnader. Man bygger på billig mark utanför tätort. Byggnaden är enkel utan skyltfönster och man säljer med ett minimum av betjäning. Prisnivån beräknas ligga 7 % under priserna i övriga konsumbutiker. Återbäringen bibehålles.

=====

KONTROLLEN AV MEDICIN skall bli effektivare i Skandinavien mot bakgrunden av den uppseendeväckande neurosedynaffären. Den skärpta kontrollen skall äga rum på ett nordiskt läkemedelsinstitut som nordiska rådet för en tid sedan uppmanade Danmark att planera.

=====

DIKTAREN vid det frusna Göta Kanal, Folke Dahlberg, Sjötorp, bekände i TV:s "Horisont", att han otvivelaktigt skulle vara ett socialfall om han inte hade hustruns ekonomiska aktivitet att falla tillbaka på...

=====

IOGT BYGGER SEMESTERBY I GREKLAND. Sverige godtemplare skall bygga en semesterby i Grekland. Tomt har redan inköpts 4 mil utanför Aten. Semesterbyn skall bestå av småstugor och samlingslokal. Semesterbyn som står öppen även för icke IOGT:are, skall även brukas som kurscentrum för internationellt godtemplararbete och som centrum för den växande grekiska godtemplarrörelsen.

=====

NYA YRKEN. Den moderna automaten skapar nya yrken. Stockholms stads yrkesskolor har påpassligt i samarbete med Stockholms stads handelskola inlett försöksutbildning av data-

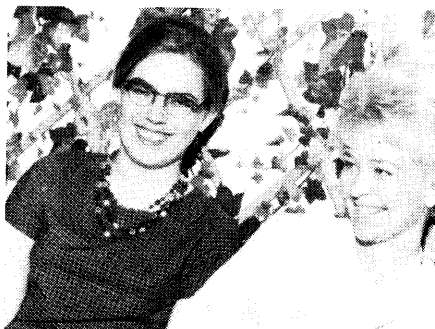
personal. Kursen är upplagd som rikskurs, d. v. s. med deltagare från hela landet.

=====

DISCIPLINFRÅGOR I SKOLORNA BÖR LÖSAS AV FACKFÖRENINGARNA ansåg länsskoleinspektör Flemström, Luleå, på skolöverstyrelsens konferens i Luleå i februari. Han ansåg att fackföreningarna som gjort så mycket för att sanera på arbetsplatser och andra områden där störande element skapat otrivsel borde kopplas in för att direkt eller genom föräldraföreningarna hjälpa till i skolor där disciplinsvårigheter förekommer.

=====

FACKFÖRENINGSRÖRELSEN inleder 1 sept. en stort upplagd medlemsvärningskampanj, varvid man framförallt vänder sig till serviceyrkena, som bekant sysselsätter dessa kvinnlig arbetskraft i stor utsträckning. Bara bland de handelsanställda finns det (kvinnorna utgör 60 %) cirka 100.000 anställda, som ännu står utanför LO men drar nytta av avtal och ordnade arbetsförhållanden.

Film, trycksaker och affischer blir medel att sprida upplysning om fackföreningsrörelsen. Riktlinjerna för kampanjen dras f. n. upp inom LO.

=====

KÖP INTE VAROR FRÅN SYDAFRIKA! manar ungdomsorganisationernas landsråd. Verwoerd och den vita klickens i Sydafrika bryr sig inte om att hela världsoptionen fördömer deras raspolitik. Det enda som kan göra intryck är ekonomiska förluster och en opinion som tar sig uttryck i en effektiv bojkott av sydafrikanska varor. Kampanjen som startade med ett möte i Stockholms Konserthus den 1 mars, drivs av 60-talet ungdomsorganisationer med sammanlagt 1.4 miljoner medlemmar.

vi kvinnor

Nummer 2-3 - 1963 - 15:e årg.

Ansvarig utgivare:

VALBORG SVENSSON

Redaktör: BIRGIT JANSSON

I redaktionskommittén:

SIGNE FREDHOLM

MAUD SUNDQVIST

BIRGIT ÖHRN

★

Utkommer med nio nr per år

Prenumerationspris per år 6 kr

Lösnummer 75 öre

Postgiro 513 23 - Norrtullsgatan 5, 1/2 tr., Stockholm Va

SVENSKA KVINNORS

VÄNSTERFÖRBUND

Tel. 32 80 96

Tryckeri AB Plantryck

Stockholm 1963

innehåll

sid.

Ska vi adoptera färgade barn?	4
Barnbidraget och valfriheten	5
På PLUS-sidan	6
Film: Ivans barndom	7
"Överdrivet intresse för fred"	8
Visdomsåldern	10
Pension vid 63	11
Omskolning	12
Treårig guide i en sällsam värld ..	14
Kultur till REA-pris	15
Novellen: Modern och missfostret ..	16
Kvinnor i riksdagen	13
Grupplivförsäkring	21
Barnens sida: Vår isbjörncirkus	22

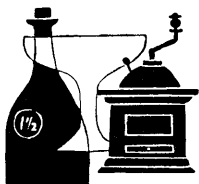
får vi presentera...

Vi kvinnor kommer i och med detta nummer med ett delvis nytt ansikte. Det har varit möjligt för oss att till tidningen knyta en rad goda krafter som kommer att ingå i en fast medarbetarstab och som skriver om aktuella kvinnooch samhällsfrågor - om kvinnornas likaberättigande på arbetsmarknaden, om utbildning och löner - om barnens fostran, om aktuella kulturfrågor - film, teater, litteratur - och om socialpolitikens skilda områden. Samtidigt kan vi glädja oss åt goda rådgivare för tidningens typografiska utförande.

Det är vår förhoppning att redaktionskommitténs strävanden att ständigt söka göra tidningen bättre skall mötas av avdelningarnas ansträngningar att få den ut till en allt större läsekrets

Birgit Jansson

vi ser på varan

DET TILLHÖR UR-RIKET

Det är i ett rum på ett stort sjukhus. Någon tittar håller på att hända. Och så händer det, och så säger en röst i högtalaren: "Flicka född klockan noll tre, femton och trettio". På väggen tickar säkert och oavslutligt en stor klocka med stora, lätt synliga siffror och med sekundvisaren fästad i mitten på urtavlan så att den syns väl.

En stor rund klocka.

Tiden går och en vacker dag står lill-

flickan på upprop i skolan. Hon ska få en egen klocka för att kunna passa skoltiderna. Far och mor har inte så värst mycket pengar att köpa en för, men kommer ändå hem med en liten fin klocka av stål, rund även den och med rejäla visare. Urtavlan är vit och i stället för siffror är där tydliga blanka streck.

Tösungen är salig och har verkligen under hela skoltiden god nytta av den. Den går, natt och dag, utom när hon någon gång glömmer att dra upp sin skatt.

Tiden går vidare, och flickan har blivit stor och fullvuxen. Hennes fästman, för hon har faktiskt hunnit få en sådan, har uppvaktat henne med en ny, fin armbandsklocka med infattning av en och annan glittrande sten och ädel metall.

Hon har ju haft sina funderingar på sista tiden om en ny och mera representativ sak än den gamla som hon fick när hon började skolan. Vid läsandet av alla klock-annonser så har hon ofta sett

att "Hon är värd en Certissegga" eller vad det nu var det fina fabrikatet hette.

Men, men, men.

Hur ser den här nya klockan ut egentligen?

För det första är den så liten att hon knappast kan se vad klockan är om det inte är det klaraste solsken.

För det andra är den s. k. kronan, den lilla skruven, som man drar upp den med, så förskräckligt liten, att hon inte får tag om den så där utan vidare.

För det tredje och värsta: den är avlångt fyrkantig. Minutvisaren når inte ut i hörnen. Siffrorna ett, fem, sju och elva är ännu svårare att urskilja än de andra.

För det fjärde så är det en fin och dyrbar present hon har fått. Den kommer att hålla i många år ännu. Det händer de flesta människor att de ser sämre med tiden. Det kommer inte att bli lättare att se vad den klockan är.

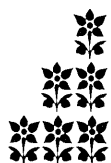
Året är en ring. Året runt. Ett solvarv. En ring är den självfallna formen också för en urtavla.

Chiuan

vi ser på film

SNABBRETV från Stockholmshorisont.

= sevärd film

= bra film

= en filmupplevelse man inte bör missa.

EN DOFT AV HONUNG

Scendramatik översatt till verklighet, allmängiltig trots sitt speciella tema om en ung ensam flicka och homosexuell pojke. Se den för Rita Tushingham's skull.

ÄLSKARINNAN

Vilgot Sjömans debutfilm. En förståelsefull och nyanserad skildring av udda kärlek.

NATTVARDSGÄSTERNA

Ingemar Bergman ytterligare ett steg närmare verkligheten från sin personliga religionskris? En konsekvent personlig filmskapelse som den filmintresserade givetvis tar del av.

GULDFEBER

Chaplin av gammal fin årgång (1925) med den klassiska bröddansen och huset på snölavinen. Komisk, underfundig och gripande.

Alltid välkommen repris-film, inte minst för barnen.

JULES OCH JIM

Inspirerat filmepos om tre unga bohemers liv, konst och kärlek, regisserat av Trafaut, den "nya vågens" intressantaste företrädare.

WEST SIDE STORY

Amerikansk musical på Romeo och Julia-temat, men i storstadsgängens miljö. Behandlar fint motsättningarna mellan puertoricanyrare och "rena" amerikaner.

DILEMMA

Inspelad i Sydafrika trots censur och bevakning. Skildrar ärligt och engagerat en ung engelsmans upplevelse av raskonfliktens infernaliska vardagsdrama.

uppfattningar om könets roller ska hindra företagen att ta till vara individuell lämplighet hos människorna? Jag menar så här: Vi vet att det bland kvinnorna finns en massa begåvade individer, som näringslivet kunde ha nytta och glädje av men inte kommer sig för med att använda bara för att de är kvinnor. Och vi vet också att det bland männen finns en hel del individer, som tvingas ta på sig ett arbetsansvar som de egentligen inte vill ha eller orkar med. Rollernas diktat vingklipper de där kvinnorna och skadar de där männen och hindrar oss alla att tänka förnuftigt på hela frågan. Är inte det dumt?

===

Carin Beckius i ST:

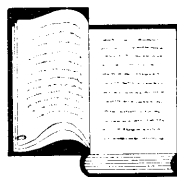
I statlig tjänst tillämpas likalönsprincipen: Lika lön för lika arbete. Men på den statliga chefslönelistan trängs bortåt 3.000 män mot endast 38 kvinnor.

===

Förf. Eric Lundqvists svar på frågan hur Sverige bäst kan verka för avspänning i Svenska Fredskommitténs tidskrift "Ned med vapnen":

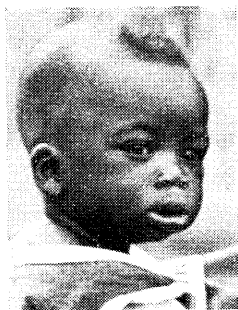
Genom att slopa försvaret och i stället upprätta ett röda-kors-läger och en asyl mitt mellan de stridande, mördande därarna, där dessa kan få lugna ner sig och läka sina sår innan de går ut och fortsätter mördandet. Detta är förstås en något donquixotisk gest, men en gest som skulle få de stora pojkarna att skämmas. Och kanske också att tänka om.

vi har läst...

Stina Thyberg i en intervju i Industri kring boken "Kvinnors liv och arbete".

— Är det inte orationellt — eller helt enkelt dumt, korkat — att föräldrade

ska vi adoptera färgade barn?

*Biträdande överläkaren vid Södersjukhusets
psykiatriska klinik, dr Ruth W. Ettlinger
tar i denna artikel upp ett mycket
brännande problem: Ska vi tillråda adoption
av färgade barn till svenska hem?
Frågan är inte så enkel, som man kanske
först tror. Utan att själv ge svaret på
frågan granskar dr Ettlinger här argumenten
för och emot och vi välkomnar alla
synpunkter från läsekretsen.*

Frågan har på sistone ställts allt oftare i press och radio: Varför vill inte svenska myndigheter gå med på att svenska familjer får adoptera barn från u-länderna, främst barn med annan hudfärg! det finns så många barnlösa familjer, som år efter år väntar på att få ett adoptivbarn. Det har blivit en viss hetta i debatten, sedan Medicinalstyrelsen i ett utlåtande sagt, att man för närvarande saknar tillräckligt stöd i forskning för att anse det godtagbart med en sådan inplantering i främmande miljö. Medicinalstyrelsens utlåtande är citerat ur minnet, men torde ha haft ungefär denna innebörd. Över partigränserna höjs nu kravet på att svenska myndigheter skall underlätta sådana adoptioner. Det är värt att ta upp argumenteringen till närmare granskning.

Det finns idag säkerligen ingen människa, som kan göra anspråk på att vara sakkunnig, när det gäller en sådan här fråga. Varken läkaren, psykologen, samhällsvetaren eller politikern kan bedöma den till fullo, eftersom det rör sig om delvis för vårt samhälle idag helt unika frågeställningar. Men man kan först som sist slå fast, att alla argument, som talar om rasblandningens skadlighet, om den vita eller den svarta "rasens" renhet etc. är osakliga och hör hemma i den politiska reaktionens skräpkammare.

Men rasargumenten avfärdas inte så lätt. Det är visserligen sant, att barn av "blandras" inte är sämre barn än andra, men skulle det innebära, att man i Sverige inte har några rasfördomar? Kan vi vara säkra på, att ett färgat barn i dagens Sverige får växa upp under samma goda förutsättningar som andra svenska barn? Är det kanske så, att ett litet, sött, färgat barn är vi beredda att acceptera, men är vi lika toleranta mot den färgade litet ohängda och klumpiga tonåringen? Kommer svenskarna att utsätta de färgade barnen för påfrestningar, och svårigheter, som barnet eller pu-

bertetsynglingen eller flickan inte förmår att bära? Och har vi då i vår välvilja försämrat barnets situation, eftersom det ju nu inte är hemma varken i u-landet eller i Sverige?

Gentemot detta kan man nautrligtvis med rätta hävda, att vad som än görs för de färgade barnen i u-länderna, så är det bättre än ingenting. Vi vet ju att alternativet är svält, bristsjukdomar och i många fall för tidig död. Varje åtgärd, som innebär att ett barn slipper att duka under i hunger och umbäranden måste ändå vara positiv och riktigt.

Vet vi någonting om, hur länderna själva ställer sig till adoptionsplaner av den här skisserade typen? Någon samlad kännedom har man väl inte, men man kanske kan förstå, hur mödrar och fäder kanske skulle kunna reagera. Sverige har en gång förut vidtagit omfattande åtgärder för att rädda barn undan krig, svält och fasa. Det var under Finlandskrigets dagar, då tusentals finska barn mottogs i svenska hem, där de delvis blev rotfasta och kvarstannade, en del såsom adopterade. Finland har på många sätt uttryckt sin tacksamhet för den svenska hjälpinsatsen, men man har också hört mycken bitterhet över att svenskarna "berövade oss våra barn, som skulle hjälpt oss att bygga upp vår nya framtid efter kriget". Kan liknande reaktioner förväntas, då u-länderna stabiliserat sin självständighet och sitt nya oberoende? Kan inte importen av färgade barn till Sverige komma att tolkas såsom en inblandning i u-ländernas självbestämmande, ett välviligt, men ändå klart ogrannlagt sätt att blanda sig i u-ländernas förhållanden? Och hur reagerar vi själva? Hur kommer vi svenskar att uppleva vår egen hjälp till u-länderna i form av barn-adoptioner? Kan möjligen den heta debatten om adoptionerna tolkas såsom ett försök att på detta sätt lösa u-ländernas problem med en viss parallelitet till de svenska försöken att lösa överbefolkningsproblemen i Asien med s. k. familjeplanering och preventivmedel?

Gentemot hela denna argumentering framföres att en generation, som sett tusentals barn omkomma i gaskamrar och koncentrationsläger, som bevitnat fasorna vid Hiroshima och Nagasaki kan inte stillatigande åse, att barn går under och plågas. De färgade barnen, som adopteras till Sverige får en uppgift att lära svenskarna praktisk tolerans och frihet från fördomar. Blir det tillräckligt många barn av annan hudfärg i Sverige, så kommer de att i alla sammanhang betraktas såsom jämnbördiga och inte utsättas för särbehandling. Vi vet ju att färgade barn i Sverige kan växa upp under goda förhållanden, såsom enstaka kända exempel visar. Vi vet ju också, att alla färgade barn i Sverige inte är adopterade. Många barn med annan hudfärg är svenskfödda och har en föräldrapart av annan hudfärg. Om resonemanget om särbehandling skulle vara riktigt, borde det ju i så fall gälla även dessa barn, som är födda och har sitt hem här.

Samma problem är säkert gällande för färgade barn till ensamma föräldrar i Sverige. För barn, som växer upp i hem, där en föräldrapart har annan hudfärg, är situationen troligen lättare, då ju barnet kan identifiera sig med den föräldern beträffande alla problem som sammanhänger med hudfärg och dylikt. I sådana hem finns en vuxen person, som kanske upplever att vara "annorlunda" på liknande sätt som barnet, något som kanske underlättar barnets anpassning.

Det är självklart, att samhället måste ställa samma krav på adoptivhem för färgade barn som på andra adoptivhem. Men hur mycket vet vi, alla utredningar till trots, om det blivande adoptivhemmets förmåga och vilja att möta just de svårigheter som möter ett färgat barn i Sverige? Och hur mycket vet vi överhuvudtaget om adoptivsituationen? Skall vi möta dessa frågeställningar med en massimport av färgade barn, som ger oss nödvändiga kunskaper och erfarenheter eller skall vi ställa oss avvisande till varje tanke på adoptioner och säga att hjälpen till de färgade barnen och u-länderna måste gå efter andra linjer och principer? Frågorna är många och svåra, men de kräver ett ställningstagande.

Ruth W. Ettlinger

OCH BARNBIDRAG VALFRIHET

Alva Myrdal har i en artikel "Valfrihetens konsekvenser" (12/1) antytt att man inte bara borde gå in för särbeskattning av mäns och kvinnors inkomster av arbete — ett gammalt krav från Svenska Kvinnors Västerförbund — utan i en framtid slopa förvärvsavdraget och hemmafruans ortsavdrag. Därtill borde man överväga införande av schablonavdrag på skatten för äkta män som — trots att han och hans hustru är friska och krya och inte har några minderåriga barn att ta omvårdnaden om i hemmet — binder hustrun till hushållet på livstid.

● Det gäller självständigheten

Meningen är som vi alla utan vidare torde fatta att på detta sätt bana vägen för flera kvinnors utträde i förvärvslivet, att göra dem oberoende av mannens inkomster, utveckla deras självständighet.

Men kan vi inom rimlig tid tänka oss en situation då alla kvinnor skulle kunna få arbete? Ty detta är ju den enda rimliga förutsättningen för att slopa hemmafruans ortsavdrag. Genom arbete skulle hon förvärva rätten till eget ortsavdrag och egna inkomster.

● Hur klara småbarnen

Och hur ska förvärvsarbetande mödrar, som har ett eller måhända flera barn, få kompensation för det bortfallna förvärvsavdraget? Att två vuxna, friska makar kan klara sitt hushåll på fritid är vi väl alla klara över. Men hur klara utgifterna för småbarnen?

Och hur kan man diskutera att de hemmavarande mödrarna, som gör en av vårt samhälles viktigaste insatser genom att ta hand om barnen, också ska bli av med ortsavdraget?

● Rikt punkt för skatterevolution

Den tankekonstruktion Alva Myrdal för fram som en rikt punkt för en framtida, successivt genomförd skatterevolution, är att mödrarna — förvärvsarbetande och hemmavarande — för första gången i historien skulle få ett verkligt rejält handtag. Hon tänker sig att man skulle vidga barnbidragen till ett belopp motsvarande årskostnaderna för ett barn på daghem, genomsnittligt ungefär 3.600 kr. Detta belopp skulle tillfalla mödrarna medan barnen är 0–3 år. Därefter skulle det minskas med 560 kr., årskostnaden för lek skola, som ska ställas till alla barns förfogande. Daghem betalas av de föräldrar som begagnar dem.

Från skolålderns början skulle däremot bara det nuvarande barnbidraget på 550 kr. utgå. Under småbarnsperioden erhåller hemmavarande moder rätt till eget ortsavdrag.

Effekten skulle bli att kvinnorna så gott som automatiskt såg sig om efter förvärvsarbete, när det inte längre finns barn i skolåldern kvar i hemmet.

● Måste samordnas med större revolutioner

Denna revolution i skatte- och socialpolitiskt avseende har vi i Västerförbundet liksom i andra kvinnoförbund anledning diskutera och tillskynda. Men den förutsätter —

Det håller på att dra ihop sig till revolution i landet. I varje fall i debatten. Sålunda har man i Dagens Nyheter fört en diskussion som mynnat ut i en tankekonstruktion av omvälvande betydelse för hela vårt skattesystem. Om konstruktionen leder till resultat vill säga.

som undertecknad ser det — samordning med revolution i sysselsättnings- och lokaliseringspolitiken och med avrustningens revolution.

Sett i detta sammanhang pekar Alva Myrdals tankekonstruktion framåt mot ett nytt samhälle, där alla kvinnor med småbarn verkligen kan välja att stanna hemma med de små barnen därför att de får ekonomiska möjligheter till det. En mor med en baby och två barn i förskoleåldern skulle få en årsinkomst av 10.000; — medan hennes arbetsinsats är störst. Visst är det någonting att se fram emot och verka för.

Rodny Öhman

På Linköpings slott sitter landshövdingen och förre statssekreteraren i socialdepartementet, Per Eckerberg, känd i hela landet för sin kamp för Östergötlands framtid.

Landshövding
Per Eckerberg

Det tjugigaste med karlen är att han gör uppror mot det passiva vegeterandet, som bara låter sånt hända som händer.

Landshövding Eckerberg hävdar att myndigheternas, organisationernas och enskilda framsynta människors aktivitet avgör om Sveriges folk ska klumpas ihop i ett fåtal storstäder eller om avfolkningslänen ska få någonting med av den industriella expansion som försiggår i Sverige.

INTE HUR LÅNGT SOM HELST

Inte minst har vi anledning notera hans ståndpunkt till kvinnorna och sysselsättningsfrågan. Den rörliga arbetsmarknadspolitiken måste vi acceptera, men kvinnorna kan inte rörelsestimuleras hur långt som helst bort från hem och familj och den ort där männen har sin sysselsättning, säger han.

I enlighet med denna uppfattning gjorde man i Östergötland ett experiment som vi har mycket att lära av. I den lilla staden Skänninge som höll på att utplånas och där man enligt traditionell uppfattning knappt kunde uppdriva arbetskraft, lät man AB Viking etablera sig. Företaget tillverkar komplicerade kablar för elektroniska maskiner.

OCH KVINNORNA VÄLDE FRAM

Man annonserade. Och så, man fick svar från 60 kvinnor, som tidigare i sitt liv aldrig kommit på idén att söka arbete. Nu står företaget i begrepp att vidga till 100 anställda.

I en liten stad på 4.000 invånare har ett hundratal kvinnor fått en arbetsplats på mänskligt avstånd från hemmet!

Aktiviteten avgör. Hur är det? Har vi i Svenska Kvinnors Västerförbund utvecklat nog aktivitet för att få alla landshövdingar och myndigheter runt om i landet tillräckligt aktiva?

Arkitekt Alvar Aalto

Varför ska motortrafiken och höghusen in i gamla fina stadskärnor?

Inget att göra åt eländet, tyckte vi, tills en man av det storvulna slaget visade någonting annat. Vi tänker på Finlands världsberömda Alvar Aalto. Till alla hans skapelser från formpressade, härligt hållbara björkstolar till det förnåma kulturhuset i Helsingfors har han nu presenterat en ny stadsplan för sitt lands huvudstad. Denna plan utgår ifrån att man inte ska föra in motortrafikleder i en gammal stadskärna, att fotgängarna ska få ha sin kära anrika stad i ofördärvat skick. Trafiklederna byggs ut i ett väldigt bälte kring järnvägen i Helsingfors' utkant. Och på andra sidan detta bälte byggs så ett helt nytt city, anpassat till den nya tidens krav.

Solo

Det är i sängen Ni förstör Era bröst!

Det är i sängen Ni förstör Era bröst, det är i sängen... Djupt chockskadad läser jag raden om och om igen. Jag har kanske läst fel eller gått vilse i franskan. Men nej, precis så skriver Monique i franska veckotidningen ELLE. Långsamt börjar den fruktansvärda sanningen gå upp för mig. Och här har man i så många herrans år sorglöst gått och lagt sig varenda kväll — nästan. Utan att ana vad man utsätter kvinnans främsta tillgång för (håret är ju borta ur bilden nu sedan perukerna kommit). Så gack åstad och köp natt-bh:n X, i vilken "brösten vilar med ett behagligt stöd".

Mer om det franska sänglivet. Att det är ljuvt vet vi från franska filmer. Hur ljuvt — och dyrt — läser jag just i samma nummer av ELLE. Överlakanen ska vara försedda med romantiska broderier i år, rosor och förgätmigej. Så där en 350 kronor kostar det romantiska överlakanet med handbroderade violer. Fast då är det över tre meter brett och två örn-gott ingår. För säkerhets skull påpekar ELLE att man givetvis inte klampar ner i oromantisk pyjamas bland spetsar, rysch och broderier. Nej, ett vit

och fotsitt nattlinne i empire och med valencienne-spetsar ska det vara. Men monsieur då? Han glöms tydligen bort, får kanske inte vara med. Nu ska vi emellertid inte skratta åt tokiga franska påfund. Även här hemma väller en flod av artonhundratals-pynt över oss. Det ska vara virkade sängöverkast som bordduk, fotogenlampor, flussburkar i badrummet och högryggade korgstolar för sådär fyrahundra kronor. Till och med antimakasserna har plockats fram igen. Snart är vi tillbaka till mormorsmors dagar, då "fina fruar" inte vågade amma av rädsla för att förstöra bysten. Långa kjolar — värddinnekjolar — får oss att se ut som klippta ur en Carl-Larssons-bild.

Varför denna högkonjunktur för sekelskiftet? Är det en spekulat i att så många unga par får sätta sitt första bo i gamla, omoderna lägenheter? Eller är det vår rädsla som får oss att söka litet trygghet i det omönat borgerliga, i de Sundborn-idyller där solen alltid skiner?

MAUD SUNDQVIST

BIRGIT ÖHRN

Ivans barndom

Ivan är tolv år. En spenslig pojke med brinnande blick under kalufsen och med en rastlös iver i sina rörelser.

En tolvårs pojke lever i sin egen värld. Kanske tjarar hans mamma om att man skall tvätta öronen, läsa läxor och knyta skobanden. Men pojkens värld är en annan, han samlar fickorna fulla av obegripliga fynd, går på strövtåg efter fantastiska äventyr, beundrar förstulets grannflickans skrattande ögon och flygande hår, drömmer...

Vad drömmer Ivan där han slumrar under filten?

Om en stjärna.

Den glimrar djupt nere i brunnens svarta öga, och mor säger att det är stjärnans spegelbild. Ivan vill fånga stjärnan åt sin mor, han sträcker sig djupt ner och han sträcker sig högt upp, ty fastän han står däruppe, så tätt intill sin mor att han känner hennes värme, är han långt borta, längst nere på brunnens botten. I sin dröm, som är Ivans enda barndom, sträcker han sig efter sin mor, men då störtar brunnskaret över honom, stört dyker bombplan i rasande attacker, störtar bomben som splittrar hans barndom i skärvor, dödar hans mor och förgör hans trygghet.

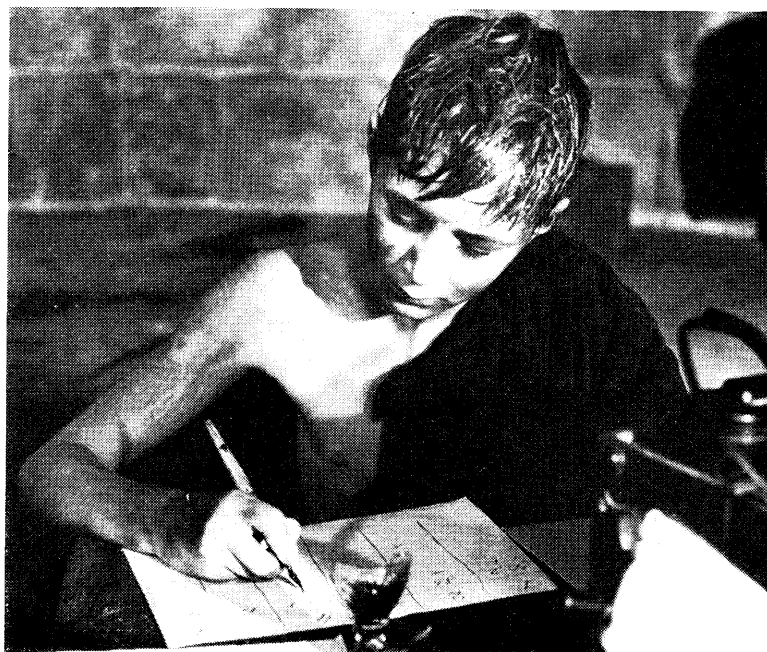
Ivan är tolv år och kriget har skövlat hans barndom. Han lever de vuxnas liv, som partisan och soldat, som spejare i fiendeläger eller som förskrämd tiggare om han upptäcks. Ivan är en betydelsefull person, han kliver in i truppförbandets officersläger, ger order om att få tala med dess högsta befäl. Ivan har fickorna fulla av stenar, kottar, kvistar, med dem markerar han fiendens antal och utrustning. Ivan deltar i operationerna längs floddeltats ingenmansland och han är inte rädd. Eller är han?

Jo, Ivan är rädd. Rädd att avslöja sin barnslighet och bli återförd till en skyddad skolklass någonstans bakom fronten, rädd att hans hat till fienden skall sina, rädd att förråda sina drömmar om en leende äng, en skrattande grannflicka, en varm och trygg mamma. Ivan värjer sina drömmar och övar sitt hat. Han överröstar tystnaden med rop och skrik och han ser en fiende i en uniformsrock, en fiende som han dödar utan förskoning.

Ivans trygghet är männens, när de tysta och sammanbitna ger sig ut på farligt uppdrag — då kan han till och med erkänna sin rädsla. Han delar männens liv och han mister det för sin barnsliga tapperhets skull.

Ivan är död, hans papper återfinns i nazisternas arkiv över miljoner mördade. Ett namn, en bild: en spenslig pojke med brinnande blick.

Tolvårs pojkar lever i sin egen värld, där barndomen dag från dag växer ut i manlighet. Tolvårs pojkar har sina lekar, sina drömmar, sina mammors trygghet — men Ivan hade ingenting av detta. Hans barndom var krigets och han delade den med otaliga barn. Den ryska filmen vill skildra något av detta oerhörda, som vi i det längsta blundar för. Den tvingar oss se krigets barn, möta dess brinnande blick. Den släpper oss inte utan vårt löfte, vårt "aldrig mer" för barnens skull.

Ivan: Kolja Burljajev
Regi: Andrej Tarkovskij
Prod: Mosfilm

"överdrivet intresse för fred"

Vi ger här i översättning ett sammandrag
av The National Guardian's artikel
om den uppmärksammade rättegången
mot amerikanska kvinnors kamp för fred.

— Jag råkade komma in lite sent, hörde inte allt. Vad var det
nu som var oamerikanskt — kvinnorna eller freden...?

"Fredspropaganda och agitation för fred har en avväpnande, uppmjukande, förvirrande och försvagande verkan på de folk som är utsedda till kommunismens offer. I alla tider har för övrigt angripare, diktatorer och regeringar inställda på att besegra andra eller hela världen, vetat att pacifism eller en orealistisk och överdriven längtan efter fred från deras utsedda offers sida i hög grad underlättar aggressornas slutliga seger. Överdrivet intresse för fred hos vilket folk som helst försvårar eller hindrar adekvata försvarsförberedelser, förhindrar effektiv diplomati i landets intresse, underminerar motståndsviljan och undergräver nationens styrka. Därför är det tydligt att intensiv propaganda och agitation för fred i icke kommunistiska länder under nuvarande världsläge gynnar världskommunismens aggressiva planer."

Representanthusets kommitté angående oamerikansk verksamhet (the House Un-American Activities Committee) hade kallat 14 kvinnor inför rätta 11–13 december 1962. De skulle förhöras om kommunistisk infiltration av kvinnors fredsgrupper, särskilt inom WSP (Women Strike for Peace). Förhöret började med ett anförande av subkommitténs ordförande, Doyle. Ur det har vi citerat ovanstående rader som avslöjar hela vidden av HUAC:s avsikter. Mot slutet av sitt anförande sade Doyle emellertid att man inte kan vara säker om att var och en som arbetar för fred är kommunist eller medresande. Då lättade stämningen, de 500 kvinnor från 11 stater som kommit för att ge de inkallade moraliskt stöd började applådera. I det följande kunde ordföranden ej hindra vare sig applåder, ofta stormande, för vittnena eller skrat till många frågor.

Den första som förhördes var Mrs Blanche Posner, en liten f. d. lärarinna från New York. Hon talade till kommittén som till sina forna skolpojkar. Hon sa "Jag vet inte varför jag är här men jag vet varför ni är här — det är för att ni inte förstår vad detta är för en rörelse. Den har framkallats av mödrars oro för sina barn och av deras kärlek. På frukostbordet se de inte bara flingor och mjölk utan också strontium 90 och jod 131." Här försökte Doyle avbryta henne men hon fortsatte "och de fruktar för barnens hälsa och trygghet. Ni borde vara tacksamma mot WSP. Varje kärnvapenprov framkallar missbildningar, dödfödda barn, leukemi, cancer och möjlighet till ett förödande kärnvapenkrig". I fortsättningen sa hon också att man av Doyle's anförande kunde förstå avsikten med hela förhöret. Hon vägrade samarbeta med denna kommitté och återopade sin medborgerliga rätt härvidlag. Till sist förklarade hon att kvinnor i WSP var kloka och hade skolbildning, de drevs av kärlek till sina barn, inga kommunister kunde narra dem att göra något som de inte ville. Hon fick långa applåder.

Nästa vittne var Mrs Ruth Meyer från Long Island. På frågan "är ni medlem av WSP?" svarade hon som alla vittnen att WSP inte har några medlemmar, det är en rörelse, inte en organisation. Man frågade också om hon inte bott i Brooklyn och visade en namnteckning — tydligen en annan Ruth Meyer. "Jag skulle kanske inte ha varit här" sa hon och fick lämna vittnesbåset under jubel och applåder från åhörarna.

Pressmän var överens om att kommittén skötte sig illa. Det var väl ingenting så sensationellt att en grupp mödrar eftersträvar fred i världen. När ett annat vittne, Mrs

Mackenzie, tillfrågades om hon skrivit en artikel från åren 1937–41 då hon studerade vid Vassar College undrade en reporter om kommittén inte hade något senare än det att komma med.

Dagen avslutades med förhör av en gammal fredsarbetare från New York, Elizabeth Moss, f. d. skolrektor. Hon åberopade konstitutionen 44 gånger. Hon sa att hon inte visste mycket om WSP men "när jag ser ett upprop om att marschera mot förgiftad mjölk då släpper jag allt och marscherar med. — Den här kommittén gör stor skada. Ska allt arbete för världsfred överlämnas till kommunister?"

Den sista dagen samlade sig intresset kring förhöret av Dagmar Wilson från Washington som anses ha skapat WSP. Då fick många åhörare stå. Alla kvinnorna bar vita rosor med vita band där det stod "Women Strike for Peace". Mrs Wilson mottogs med hurrarop. Liksom alla de andra fick hon endast formella frågor och hindrades från att tala om vad WSP vill. Vem hade börjat WSP? Svårt att säga, ofta föds idéer på flere håll samtidigt. Hade hon blivit lurad av radikala från New York? Vem hade hittat på att gå på vakt utanför Vita Huset och utanför FN i New York? Vem hade tänkt ut att skicka en delegation till Genève? På frågan om hon tänkte tillåta kända kommunister i WSP svarade Mrs Wilson att hon inte kunde bestämma över vem som deltog i deras fredssträvanden och att hon inte heller ville det. "Om inte varenda människa i hela världen tar del i denna kamp så Gud hjälpe oss."

rosornas krig

Myndigheterna kunde berömma sig av *en* seger över WSP. Genom att ställa ut polisvakt och släcka ljuset i Capitolrotundan hindrade de Dagmar Wilson och en liten grupp av WSP-kvinnor från att ställa en röd-vit-blå korg med rosor vid statyn över rösträttskamparna Susan B. Anthony, Lucretia Mott och Elizabeth Cady Stanton. Vid hyllningen var fäst ett budskap: "Till de tappra kvinnor som fick Amerika att lyssna — även vi skall bli hörda." Ceremonien skulle ha inlett förhören men polisen förhindrade den genom att säga att man måste ha tillstånd från talmannen. Under tre dagar vägrades detta tillstånd. När WSP-kvinnorna lämnade Washington efter förhören stod alltså en polis på vakt vid rösträttskamparnas staty som skydd mot en WSP-invasion.

visdomsåldern

I radions "Vardagsmorgon" talades helt nyligen vardagsvisa ord om de märkliga perioder i människans liv, som leder fram till visdomsåldern. Det var ett föredrag av rektor Honorine Hermelin-Grönbech – känd och älskad av vår läsekrets. Vi är mycket glada över att här kunna återge ett första avsnitt av föredraget, återstoden kommer i nästa nummer av vår tidning.

Det var en mycket lärd professor vid Köpenhamns universitet – han hette förresten Vilhelm Grönbech. Han hade ett jättearbete bakom sig – som historiker – och även framför sig. Men så sa han – han var då ett par och 70 år: Nu är jag väl ändå så gammal och vis, att jag kan få säga vad jag själv tycker, inte blott vad andra har tänkt och menat och upplevat under århundraden, och så startade han en tidskrift som hette Frie Ord, för att fritt få säga vad han själv upplevat.

Många blev besvikna för att han skrev så mycket vad vi kunde kalla sagor – fast han skrev också om atombomben. Emellertid – det kom sig så att jag hoppade till vid det där ordet *gammal* och *vis*. Det uppkallade många eftertankar. Jag kom ihåg – och skämdes litet över – att jag som lärarinna för många år sedan brukade berätta om spartanerna, hur de skulle göra krigstjänst upp till 60 år – sedan kunde de duga till att sitta på torget som stadens fäder och "vara visa". Ja, jag är säker på att jag var litet hänfull mot den där visdomen.

Men jag kom också ihåg vad den märkliga Wienerprofessorn i psykologi, Charlotte Bühler, så ofta framhållit att konstnärer – musiker, diktare, målare – ofta gör sina förnämsta skapelser i 60–70–80-årsåldern! Hon berättar också att det ofta visar sig att något som man intensivt hållit på med i barndom eller ungdom, men som kanske aldrig kunnat få plats eller andrum under det vuxna livets press, det blommar upp igen i de 60–70 åren!

Hon har några mycket olika exempel. Ett är kompositören Franz Liszt: Som 10-åring komponerade han kyrkomusik – sedan blev hans musikerliv någonting helt annat, tills han uppåt 60-årsåldern vänder åter till sin kyrkomusik. Eller hon ger ett alldeles olika exempel. Det var en ung wienare som

var vurmig "alpinist", dvs ville bara klättra i alperna. Men så blev han ämbetsman – vid 21 år – och förstod och beslöt att det var bäst att höra alldeles upp med de härliga Alperna. Han hade inte tid till det. Men pensionsåldern kom – och se' friskt mod! han blev alpinist som aldrig förr.

Ja, detta och mycket mer samlade sig nu, så att jag plötsligt och alldeles självfallet kom att säga för mig själv: *Visdomsåldern!* – naturligtvis. *Ålderdomen* – kan man tänka sig något så tråkigt – men visdomsåldern – det kan något vara.

Men är det sant? – Hur kommer det sig? – Kan man förklara det? – Ja, det är lätt att förstå sedan man *fått syn på det*. Kanske är det för att jag hunnit så långt in i visdomsåldern som jag upptäckt hur märkliga våra vanliga ord är. Tänk – fått sin syn, så att man ser något som man förut var blind för. Ja, man kan komma att undra om inte de som vi kallar "blinda" i oändligt många fall *fått syn på* det som vi andra aldrig upptäcker.

Nå, men nu fick jag alltså syn på vad som ligger bakom att det ledsamma ordet *ålderdomen* borde bytas ut mot det innehållsrika visdomsåldern! Ty det är visst inget mindre än att *hela livets saga* blommar upp på ett nytt sätt i den åldern.

Man kan få syn på att i vårt liv kämpar, så att säga två lika starka makter, lika starka och lika oumbärliga. Och just för att de är motsatta, helt olika varandra, så duger de till att hålla hela livet friskt – ända in i ålderdomen! Vi kan kalla den ena *övningen* som ger *färdighet* – vi kan också kalla den vana eller yrkesskicklighet, det som bär på sin starka rygg – det hårda, kanske enformiga slitet. Fast vi kunde också säga: det som bär alla goda arbetsdagar i vårt liv.

Den andra makten kan vi inte kalla med något enklare ord än *skaparkraften*. Detta att vi *inom oss kan se* – vad som ännu inte finns men kunde göras. Ett konstverk, tänkte vi kanske genast, men det kan vara allt möjligt – hur jag vill ordna dagens göromål – hur jag vill möblera om ett rum – någon jag måste söka upp – något jag måste skriva – till någon. Och det märkliga är att i samma ögonblick jag *ser* det där som skulle kunna göras – som måste göras – så rinner det upp en ström av energi som inte ger sig förrän det är utfört, det där som jag såg.

Ja, hör nu på det ordet – *utfört*. Alltså föra ut – ur min inre syn – ut i den obarmhärtiga verkligheten. Lyckat eller misslyckat, klokt eller dumt, det kan inte hjälpas – ut måste det! – Men vart kom jag om jag inte hade mina färdigheter till hands nu. Mina händers vana grepp – att jag kan gå och röra mig – att jag kan skriva – att jag kan tala. För att nu inte tala om vad en konstnär behöver av färdighet – vunnen genom övning – oavslutlig livslång övning, som kanske ingen annan arbete kostar på sig.

Vad har nu allt detta med visdomsåldern att göra? Jo – man kan ganska tydligt se att dessa båda motsatta men för varandra lika oumbärliga krafter, de har så att säga sina särskilda extra övningsperioder, när de skall växa sig så starka att de inte skall kunna förkvävas. Men till sist – flyter de samman i visdomsåldern. Däri ligger livets saga – ur en viss synpunkt, och den är märklig nog. Låt oss se på den ett ögonblick, helt skematiskt:

Det finns en *övningstid* i vårt liv som överträffar alla andra, det är de tre första levnadsåren. Senare kan vi nog träna oss för att vinna färdigheter, men då koncentrerar vi oss på något eller någ-

Forts. å sid. 20

pension vid 63

en dyrköpt "förmån"

Lagen om allmän försäkring, som trädde i kraft den 1 januari i år, har infört begreppet *rörlig pensionsålder*. Man ska kunna få ålderspension före uppnådda 67 år och man ska kunna uppskjuta pensionstiden till 70 år och därutöver. I det förstnämnda fallet blir pensionen mindre, i det senare fallet högre. Den nedre åldersgränsen är satt vid 63 år. I lagen kallas det *förtida uttag* (till åtskillnad från *förtidspension*, som oavsett ålder kan tillfalla den vuxne vars arbetsförmåga är varaktigt nedsatt med minst hälften på grund av sjukdom eller vanförhet).

Rätten till förtida uttag kommer att sättas i kraft successivt. Under innevarande år kan förtida uttag sålunda begäras endast av personer som är födda 1896 eller 1897. Först år 1966 kan den som det året fyller 63 år begära förtida uttag från och med den månad 63-årsdagen infaller.

Den som gör bruk av denna "rätt" får emellertid skäl att ångra sig. Inte nog med att pensionen blir avsevärt mindre *hela livet ut* — det är också andra förmåner som bortfaller.

Förtida uttag av ålderspensionen innebär att pensionen minskas med 0,6

procent för varje månad som återstår till den månad då man fyller 67 år. Den som till äventyrs skulle begära förtida uttag från och med den månad han eller hon fyller 63 år måste vara klar över att för var och en av de månader som pensionen uttagits för tidigt drages 0,6 % av pensionen av. 4 år för tidigt — det är 48 månader och 48 gånger 0,6 % blir 28,8 %. Så mycket mindre kommer pensionen att bli. Och denna lägre pension får vederbörande behålla hela livet ut. Han får alltså inte full pension när han fyller 67 år.

Vidare: Vid förtida uttag får man inget bostadstillägg, först vid uppnådda 67 år kan man få det. Detsamma gäller sådana förmåner som barntillägg och hustrutillägg.

Och ytterligare: Vid förtida uttag är man beträffande sjukpenning och ersättning för sjukhusvård jämställd med den vanliga ålderspensionären, d. v. s. man får högst 180 dagars sjukhusvård och sjukpenning. I den nya lagen har denna pensionärernas 180-dagars-regel skärpts. Tidigare gällde 180 dagar för en och samma sjukdom, nu omfattar regeln samtliga sjukdomar. Från och med den 1 januari har pensionärerna såle-

des endast 180 dagars försäkringsskydd även i de fall där sjukskrivningarna avsett olika sjukdomar. Och denna regel gäller också för dem som begär förtida uttag.

Skulle någon efter att ha provat alla dessa nackdelar med det förtida uttaget vilja slippa det, så går det inte. Har man på begäran beviljats pension så blir det därvid.

Så ett par ord om det uppskjutna uttaget av ålderspensionen. Den som efter fyllda 67 avstår från att ta ut pensionen får 0,6 % mera för varje månad uttaget uppskjutes, dock högst till 70 år. Skjuter man upp pensionen ännu längre blir den inte högre för det. Vilka kommer att ta denna möjlighet i anspråk? Säkerligen endast de för vilka folkpensionen inte är nödvändig för livsuppehållet, företagare och andra med goda inkomster som ännu kan stå i ledningen för ett företag några år och för vilka folkpensionen bara skulle betyda en starkt skattehöjande faktor. När de sedan drar sej tillbaka och lever på kapitalet blir ju skatterna blygsamma och då betyder den högre folkpensionen ett bra tillskott.

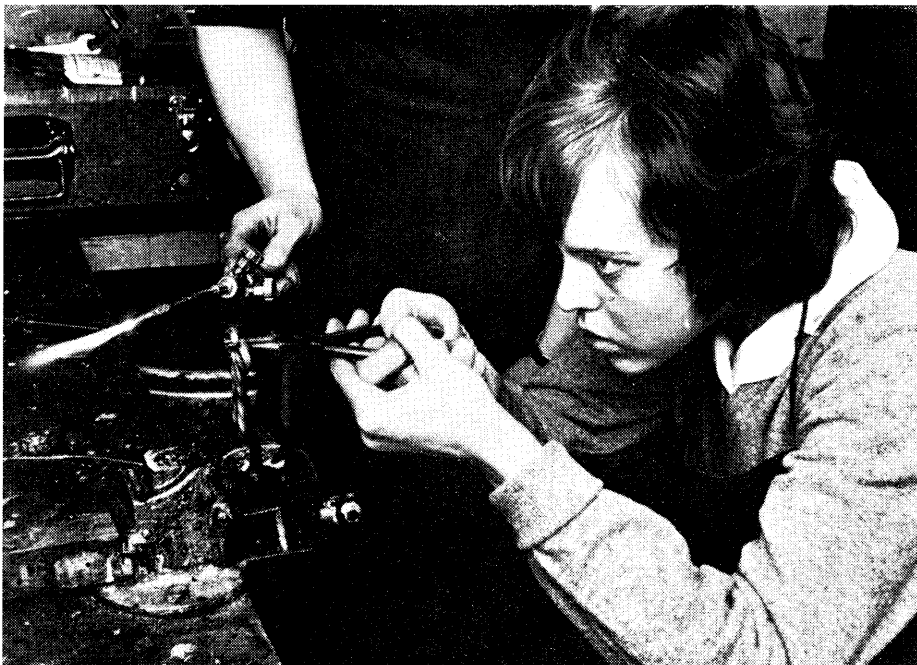
Valborg Svensson

en olycka...

En olycka händer så lätt. Härförleden inträffade det i Katrineholm att man glömde spärra en kurs i metallslöjd för flickorna. Resultatet blev en anstormning av unga damer som tog chansen. Första dagen anmälde sig sexton flickor en enda pojke.

ABF och yrkesskolan som arrangerar kursen, slogs av häpnad men samlade sig och dubblerade. I första gruppen blev en pojke ensam bland tio flickor.

Tänk om fler kursarrangörer kunde lära av den här olyckan.

Den som blivit arbetslös – eller riskerar bli det;

Den som genom sjukdom eller fysiskt handikapp hindrats fortsätta på en redan inslagen yrkesbana;

Den som är husmor och saknar yrkesutbildning men vill ha ett jobb.

För dem finns det en chans.

Den chansen heter

OM- SKOL- NING

I sällskap med en studiegrupp från Norrköpings SKV-avdelning hade vi tillfälle besöka landets största centra för omskolningskurser. Verksamheten är förlagd till den stora fastighet där Nyborgska textilfabriken hade sina lokaler innan den för några år sedan avvecklades och 460 anställda blev utan jobb.

Norrköping är inte längre en typisk textilstad, det är metallindustrin som nu dominerar. Under 50-talet avvecklades ett 40-tal textilfabriker och textilarbetarkåren minskades från 10.000 till 6.000.

Bara för Norrköpings del har det alltså funnits ett stort behov av möjligheter till omskolning för andra yrken. Men kursverksamheten vid denna imponerande anläggning omfattar hela landet och varken norrköpingsbor eller andra östgötar har förtursrätt framför sökande från andra delar av landet.

Rektor Helge Melkersson berättar att man började verksamheten 1958 med 2 kurser för instrument- och telereparatörer, ökade ut nästa år med ytterligare 4 kurser och har nu 34 avdelningar igång med omkring 380 elever.

Det är Kungl. Överstyrelsen för yrkesutbildning och Arbetsmarknadsstyrelsen som i samarbete svarar för omskolningskurserna. Det är hos arbetsförmedlingen man ansöker om omskolning och när en elev är färdig med sin utbildning är det också de lokala arbetsmarknadsorganen som har ansvaret för att den utbildade får ett arbete. Under själva utbildningstiden, som varierar mycket, beroende på vilken kurs man går, utgår ett statligt utbildningsbidrag.

Vad finns det då att välja på för den som måste byta yrke? Ja, man kan omskola sig till svetsare, svarvare, maskinsnickare, kontorist, byggnadsritbiträde, telereparatör, konfektionssömmerska, industrielektriker, snabbköpskassörska – för att nämna några av de kurser som f. n. pågår.

Rektor Melkersson berättar att man eftersträvar stor rörlighet i verksamheten. Det gäller att smidigt anpassa sig efter förhållandena på arbetsmarknaden – dvs utbilda folk för yrken där det finns behov av arbetskraft. Rektorn försäkrar att man ska kunna starta en kurs bara efter en veckas förberedelser om så skulle behövas. Så här har byråkraterna tydligen ingenting att hämta.

Som exempel på denna anpassning, berättar rektor Melkersson att man för närvarande avråder i varje fall husmödrar i Norrköping att söka till kontoristkurserna eftersom det här inte finns behov av fler kontorister just nu. I stället vill man intressera kvinnorna för andra kurser och gärna sådana som inte hör till de konventionella kvinnoyrkena.

– Hur går det till, undrar vi.

– För det första har vi inga kurser som är spärrade för kvinnor. Kvinnorna tas emot på alla kurser, säger rektor Melkersson. Själva bedriver vi ingen direkt propaganda. Det är arbetsförmedlingen som ska råda och med vägledning av vakanslistorna ska man där berätta om de möjligheter som olika yrken bjuder.

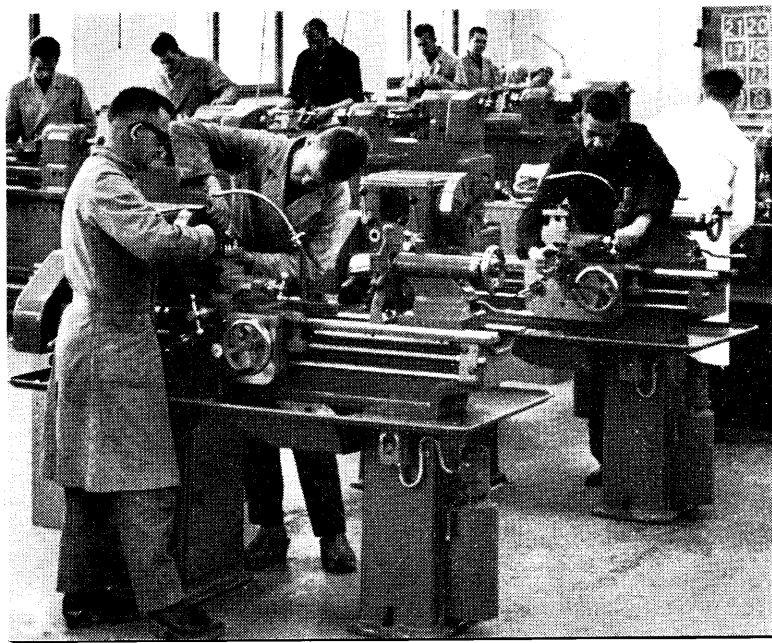
Vi har exempelvis haft tre kvinnor som gått ut mekanikerkursen, när de kommer ut i arbete så kan man räkna med att deras timpenning ligger ungefär 2 kronor över vad som är vanligt i mera traditionella kvinnoyrken.

Tidningarna har alltid varit påpassliga och skrivit om kvinnor som är pionjärer och har hjälpt till att rikta uppmärksamheten på dessa "nya" yrken. Men vi vet att de flesta människors inställning till yrkesvalet hänger intimt samman med uppföstran och därför är det väl inte så underligt att flertalet av de kvinnor som söker omskolning gärna vill in på de mera konventionella yrkesbanorna.

Nere i verkstaden där den praktiska undervisningen förblivande mekaniker pågår, finner vi ett par kvinnliga elever vid var sin supportsvärv.

Ingegerd Nilsson heter den ena av dem. Vi frågar hur det egentligen kom sig att hon valde den här kursen.

– Jag har tidigare arbetat på en verkstad och är ju inte

Bilderna till detta reportage har tagits vid tidigare tillfälle. Här ses deltagare i en av anpassningskurserna för blinda. I bakgrunden ses rektor Helge Melkersson i mitten i samspråk med ett par kursdeltagare.

främmande för miljön och när jag så fick den här möjligheten att lära mig ett riktigt yrke, tvekade jag inte ett ögonblick, säger hon. Det här är ju mycket roligare och mera skapande på något vis.

Utbildningen varar ett år och det handlar inte bara om lära sig att skickligt hantera svarven, utan det ingår också en grundlig utbildning i bänkarbete. Av veckans 45 undervisningstimmar går det åt 8 till teori.

Inne i lokalen där snabbköpskassörskorna utbildas har en butik byggts upp och kassaapparaterna slamrar i ett. Det gäller att lära sig både priser och hitta de rätta knapparna utan att ödsla för mycket tid på att leta.

Stort kvinnligt inslag har kurserna i byggnadsritning och maskinritning och på avdelningen för konfektionssömnad är det förstås bara kvinnor.

Det är emellertid inte bara yrkesutbildning som försiggår här. Man har startat s. k. anpassningskurser för blinda. En verkligt intressant verksamhet och i sanning välbehövlig. Den som blir blind vid vuxen ålder ställs inför mycket svåra anpassningsproblem, så svåra att en seende knappast kan sätta sig in i dem.

I anpassningskurserna får de blinda lära sig läsa och skriva punktskrift. Särskild träning ges för att man ska kunna ta sig fram med hjälp av käpp, gå i trappor, åka buss och överhuvud taget ta sig fram på gator och vägar. Men den som drabbats av blindhet måste också tränas för att orientera sig i hemmet, kunna sköta vissa hemsysslor — koka kaffe, laga mat, bädda en säng etc.

I en av lokalerna har ett modernt kök inretts. Här får de

blinda kursdeltagarna under en skolkökslärarinns erfarna ledning lära sig baka, laga mat, öva sig i att handskas med vassa knivar och sköta spisen med sina knappar och vred. Lite trevande far händerna över diskbänken, kanhända, men här liksom på livets alla områden gäller, att övning ger färdighet. I 9 månader varar anpassningskurserna och en dag i veckan tillbringas varje grupp i köket.

— För de synskadade har vi också kurser av terapeutisk karaktär, berättar rektorn. Att mista synen innebär ofta en oerhörd påfrestning för nerverna. Då gäller det att ha någon att lägga händerna på, att snabbt finna sysselsättning som kan avleda tankarna, och det är det vi vill med dessa kurser.

Innan vi lämnar den gamla fabriksbyggnaden vid Garvaregatan, som blivit en institution som hela Norrköping känner stolthet över, hinner rektor Melkersson också berätta något om planerna för framtiden.

— Vi planerar att starta en storköksutbildning och kurser för laboratoriebiträden, och vi har dessutom mycket omfattande planer för den tekniska utbildningen. Stansoperatriser, hålkortsoperatörer och programmerare hör till de nya yrken som står på tur.

— Behovet av omskolningskurer kommer att öka, det vet vi. För närvarande omskolas 20.000 personer om året, det sker i 800 kurser runt om landet. Behovet för de närmaste åren beräknas till omkring 35.000, slutar rektor Melkersson.

Möjligheten att omskola sig bör vara en elementär rätt. De som är i behov av denna rätt bör kräva att få den. Den ger en chans till en ny start för många.

Birgit Jansson.

SKV-aktion resulterar i nytt daghem

Denna söta jätunge träffade styrelsemedlemmarna i Vantör SKV-avdelning när de kom på besök till det nya daghemmet i Rågsved. Med storögd förtjusning bekantar hon sig med alla de nya fina leksakerna.

Det var för tre år sedan som SKV-avdelningen aktualiserade daghemsfrågan i Vantörs Medborgarråd (en sammanslutning av samtliga organisationer i församlingen) och vid en uppvaktning hos Inga Thorsson, som då var socialborgarråd i Stockholm, begärde man att daghemmet, som länge varit planerat, skulle börja byggas. Så småningom sattes spaden i jorden och i januari i år stod daghemmet färdigt för invigning och de som stod först i kön fick sina barn placerade.

Det tip-top moderna daghemmet har plats för 37 barn från 6 månader upp till skolåldern. Dessutom rymmer byggnaden också lekskola och fritidshem. Föreståndarinnan berättade att kön skulle räcka till ett sådant daghem till. Till lekskolan är det ju i huvudsak bara 6-åringarna som kan komma ifråga. Så där finns det också en lång kö.

treårig guide i en sällsam värld

Först nu, med en treåring i huset, inser man till fullo den vuxnes klumpighet och blindhet. Varje dag klampar man in i en fantastisk värld utan att se något av allt som finns där. Inte föregår man med gott exempel heller, när det gäller att uppföra sig.

Flera gånger, då treåringens mamma stigit upp från kökssoffan efter en välbehövlig kaffepaus, så har hon handlöst kastat sig av ett framrusande expresståg. Hon förstår inte något så barnsligt enkelt som att man måste sitta kvar tills tåget stannar, om det så inte gör uppehåll förrän det nått Afrikas stränder. För detta expresståg går lika fint på vatten som på land. För att inte tala om, hur ofta mamman sätter sig på en vägg eller helt skamlöst kliver rakt igenom en stängd dörr, ja, till och med går mot rött ljus i dörröppningen mellan hallen och vardagsrum-

met eller kryper under järnvägsbommarna i sängkammaren.

Häromdagen satt en liten man och mediterade vid en sjö. Vädret var vackert — det hade blivit hastig sommar mitt i vintern — sjön var liten, men full av fisk. Den lille mannen hade ett splitternytt metespö. Och denna sommaridyll rev den lille mannens moder sönder:

— Sitt inte och doppa nya badborsten i toaletten, unge!

Vad ska barnen egentligen få för uppfattning om oss vuxna? När föräldrarna bannade gossen, för att han var högljudd i sängen en sen kvällstimme, gav barnet dem ett mycket förebrående ögonkast och sa:

— Men jag måste få isäng dom här små gummorna, ju. Dom springer å leker, å går *aldrig* å lägger sej!

— Vilka små gummor?

— Dom som skulle gå till Mora, vetja, å åka karusell å äta karamell, förstås!

— Men jag ser dom inte...

— Nä, dom e ju små. Så små som bacciller, serru. Men dom ska gå å lägga sej — de e natt nu.

Och visst ska dom det. Det kan varken far eller mor förneka.

Och de båda vuxna går ut från barnkammaren och en värld, till vilken de inte längre har tillträde. Men om de anstränger sig riktigt, så kan det hända, att de ibland får glänta litet på dörren till den världen. Men då måste de vara försiktiga, lyhörda och noga se upp, och lära sig, att en kökssoffa eller en badborste långt ifrån bara är en soffa eller en borste, utan något oändligt mycket finare — förvandlingsting, som kan användas i alla situationer i denna sällsamma värld.

S. Andersdotter Hedell

Sydafrikas fredsrörelse

Från den Syd-afrikanska fredsrörelsen har ett uttalande nått oss, ett uttalande som klart framlägger den sydafrikanska fredsoptionens syn på frågan om sambandet mellan kampen för avrustning och kampen för nationellt oberoende. I slutet av uttalandet understryker man mycket kraftigt hur det sydafrikanska folkets kamp för frihet utgör en oupplöslig beståndsdel av fredskampen.

— Abstrakta fredsparoller har ingen betydelse för något afrikanskt land där kolonialherrarnas massterror utvecklats till ett slags livsstil. Fred betyder för oss inte bara det att ett storkrig ej utbryter, det betyder slut på herravälde och underkuelse. En fredsrörelse som inte räknar med dessa realiteter är dödsdömd. Gaskammare, V2-raketer, Hiroshima är fakta som bara vagt går upp för oss, men en polis som genomskär våra hem, som skickar männen på tvångsarbete och de förpliktande passen är näraliggande realiteter för oss.

Ibland säger man: "Ett krig mellan stormakterna, det skulle vara bra, ty det skulle försvaga våra fiender och ge oss tillfälle att bli starkare." En annan felaktig uppfattning är att total avrustning skulle betyda att de som kämpar för nationell befrielse nu måste sträcka vapen. Allt detta är uttryck för orimliga ståndpunkter, i verkligheten kan Afrikas utveckling och säkrandet av världsfreden inte skiljas och total avrustning betyder främst nedmontering av stormakternas kolossala militära anläggningar! Därför gynnar avrustningen alla som kämpar mot kolonialism för sitt oberoende.

Vem drar fördel av upprustningen? De som upplever dess följder? Nej! För oss är inte fred detsamma som att underkasta sig våld och underkuelse utan oavbruten kamp för avskaffande av allt våld mot folket.

KULTUR TILL REA-PRIS?

Ett modernt militärt reaflygplan kostar mellan 3–5 miljoner kronor. Livslängden på ett sådant plan är jämförelsevis ringa. Statistiskt sett måste man dessutom räkna med att ett visst antal av dem varje år drabbas av "motorstörningar", störtar och blir så totalhaverrade som någonting kan bli.

Här skall nu dock inte behovet av militära spanings- och attackflygplan diskuteras, för gör man det ger man sig in på frågan om vårt försvar och militärutgifterna överhuvud taget. Och det var inte meningen; åtminstone inte i det här sammanhanget.

I årets statsverksproposition signaleras emellertid att det i fortsättningen skall satsas mer på kulturen än vad tidigare skett. Bl. a. skall de anslag vilka utgår som "stöd åt konstnärlig verksamhet m. m." höjas med 9,4 milj. kr., d. v. s. från 5.152.000 till 14.542.000 kr. Procentuellt är det självfallet en kraftig ökning. Men ställd i relation till kostnaderna för våra militära flygplan ter sig dock "stödet åt den konstnärliga verksamheten m. m." som obetydligt.

I själva verket förhåller det sig ju även så, att stödet åt den konstnärliga verksamheten, d. v. s. den ekonomiska hjälpen åt våra kulturskapare, åt författare, tonsättare, utövande musiker, bildkonstnärer etc., släpat efter på ett skandalöst sätt. Våra riksdagsmän har numera 30.000 kronor om året i arvode och de lägre statsrådslönerna utgår med 6.405 kr. i månaden (76.860 per år). Riksdagsledamöterna och regeringsmedlemmarna som sålunda väl förstått att "se om sina hus" har sålunda med nöd och näppe förmått sig till att bevilja ett anslag på 100.000 kronor om året att av statsmedel utbetalas till "högt förtjänta författare" med mellan 5.000–10.000 kr. åt vardera av de "förtjänta författarna". Ännu sämre lottade än författarna har tonsättare och bildkonstnärer varit för att nu inte tala om skådespelare och musikerna i våra kammar- och symfoniorkestrar. Såsom varande beroende av statsmakternas löne- och anslagspolitik har de inte kunnat dra annan ekonomisk vinst av löneglidningsutvecklingen i landet än den de kunnat tillgodogöra sig, då de för försörjningens skull tagit extrajobb på andra områden än dem, de ägnat sin skapande och konstnärliga talang åt.

Nu skall det dock som sagt bli en ändring. Statsrådet Ragnar Edenman

har som chef för ecklesiastikdepartementet inrättat en specialtjänst inom departementet åt Roland Pålsson som en sorts biträdande kulturminister. Edenman har vidare inspirerat Harry Schein att i bokform lägga fram förslag till en långtidsplanering på kulturpolitikens område och vari Schein bl. a. föreslår att författare och tonsättare skall få fasta statslöner på 18.000 per år.

Till det verkligt intressanta i den nya given hör tillsättandet av ett "informativt kulturråd" bestående i första omgången av skådespelerskan Sif Ruud, kompositören Karl-Birger Blomdahl, folkbildaren Torsten Eliasson, författaren Karl Vennberg, arkitekten och specialisten på miljöfrågor, docent Lennart Holm, ädelsmeden Sigurd Persson, konstnären Lage Lindell och direktör Harry Schein.

Dessa sju är inte endast, var och en på sitt område, framstående yrkesmän och förtjänstfulla konstnärer utan även vettiga människor, med okonventionell syn på tingen och en allmänt framstegsvenlig hållning till samhällsfrågorna. Eftersom deras uppgift kommer att bli av informativ natur kan de inte via Riksdagen eller andra statliga instanser lägga fram konkreta reformförslag. Men man kan utgå från att t. ex. Sif Ruud i klara ordalag kommer att tala om vad som behövs för en förbättrad skådespelarutbildning, att Karl Vennberg inte sticker under stol med sin uppfattning om de statliga understöden åt författare och poeter och att Lennart Holm med skarpa framhåller behovet av en människovänligare stadsplanering o. s. v.

Oberoende av vad som kommer att bli av det hela måste redan initiativet såsom sådant betecknas som representerande något nytt och friskt inom kulturpolitiken. Sedan ankommer det förstås på riksdagsledamöterna, och i sista hand väljarna, att se till att initiativet inte förfuskas genom fortsatt smalspårig anslagspolitik.

Förövrigt kan, utan att ifrågasätta behovet av "Drakar", "Lansenplan" och "flygande tunnor", sägas att ett stärkt kulturmedvetande hos en nations medborgare ur försvarssynpunkt är väl så viktigt som överljudsplan, robotvapen och centuriontanks.

S. J.

MAXIM GORKIJ

Modern och miss

En lugn, glödhet dag, livet står stilla som förstelnat i klar vila; smeksam och mjuk blickar himlen ner som ett blätt, klart öga, i vilket solen glittrar som en eldig pupill.

Havet ligger där som smitt av blank, blå metall; fiskarnas färgglada båtar ligger orörligt stilla som vore de inlödda i havsbuktens halvcirkel, som utströmmar samma strålände glans som himlen. När en mås svävar förbi och trögt slår med vingarna ser man i havsspegeln en annan fågel, vitare och skönare än den i luften.

Fjärran vid horisonten, i diset, skimrar en violett ö, den tycks simma på vattnet eller glödande smälta bort i solen, en ensam klippa på havet, en underbar, klart lysande sten i havsbukten utanför Neapel.

Den ojämna steniga stranden sänker sig ner mot havet, omskuggad av vinlövens dunkla prakt och apelsin-, citron- och fikonsträdens lövverk och genomsömmad av olivbladens matta silver. På denna gröna ström, som brant störtar ner i havet, ler vänligt de gyllene, röda och vita blommorna, och de gula och orangefärgade frukterna minner om stjärnorna i en varm, månfri natt när himlen är mörk och luften full av fuktighet.

Djup stillhet på himlen och på havet och ett stort lugn i hjärtat; man vill lyssna till hur allt levande stumt prisar solgudinnan.

Mellan trädgårdarna vindlar en stig ner mot havet. På den går en slank kvinna i en svart klänning. Här och där ser man bruna fläckar som solen har bränt in på klänningen, och redan på långt håll ser man att den är lappad. Kvinnan är barhuvad; hennes gråa hår, som lockar sig över den höga pannan och faller ner över tinningarna och de mörka kinderna, glänser som silver och det tycks som om detta hår aldrig skulle kunna kammats slätt.

Hennes ansikte har kraftiga, skarpa konturer; när man en gång sett det behåller man det för alltid i

minnet. Antikens ande svävar mot oss ur dess stränga drag, och när man känner den öppna dystra blicken ur hennes ögon vila på sig tänker man ovillkorligen på Österns heta sandöknar, på Deborah och Judith.

Hon håller huvudet böjt över en röd stickning; stålstickorna glänser i solen, ullgarnsnystanet är instoppat någonstans i klädnaden, och det ser ut som om den röda tråden sprunge fram direkt ur kvinnans barm. Vägen är ojämn och brant och man hör hur lösgjord småsten rullar nedåt, men kvinnan med det silvergråa håret går så lugnt och säkert som om hennes fötter av sig själva funne vägen.

I byn berättar man följande om henne:

Hon är änka efter en fiskare som kort efter bröllopet for ut på havet för att fänga fisk, men aldrig återvände och lämnade henne ensam med ett barn under hjärtat.

När barnet var fött gömde hon det för människorna; aldrig visade hon sig på gatan med sin lilla son, bar aldrig ut honom i solen för att stoltsera med honom, som alla mödrar brukar göra, utan gömde den i lumpor hölida lilla varelsen i hydians mörkaste vrå, så att länge ingen av grannarna visste hur den nyfödde såg ut — de såg inget annat än barnets stora huvud med de stirrande ögonen i det gula ansiktet. De märkte också att modern, som förut varit en frisk, sund människa, som tappert och glättigt kämpat mot nöden och också uppmuntrat andra att göra detsamma, nu blivit tystlåten och sluten och alltid satt där sorgsen och stirrade i fjärran med en underligt frågande blick.

Men kort tid därefter erfor alla anledningen till att hon var så sorgsen; barnet var ett missfoster, därför gömde hon det för människorna och därför kände hon sig så gränslost betryckt.

Grannarna förklarade för henne att de naturligtvis mycket väl för-

stod att en kvinna skändes över att vara mor till ett missfoster; ingen utom madonnan kunde veta om hon hade någon skuld eller ej till detta ohyggliga öde, under alla förhållanden hade barnet dock säkert ingen skuld till det och det var orätt av henne att beröva det solens ljus.

Hon följde människornas råd och visade dem gossen: hans armar och ben var korta som fenorna på en fisk, det väldiga uppsvällda huvudet kunde knappast hålla sig uppe på den tunna, svaga halsen, och ansiktet liknade en gubbes: ögonen var livlösa, kinderna täckta av rynkor och den breda munnen tycktes ha stelnat i ett dött grin.

Kvinnorna grät när de såg barnet och männen kunde vid anblicken av missfostret knappast dölja sin avsky och avlägsnade sig dystert. Under tiden hade modern hukat sig ner på marken med händerna för ansiktet. Sedan såg hon på de närvarande med ett sådant uttryck i ögonen som om hon ville rikta en stum fråga till dem, en fråga som ingen förstod.

Grannarna förfärdigade en kistliknande låda åt missfostret, fyllde den med ylleavfall och lump, satte barnet i detta mjuka, varma näste och ställde lådan på gården. I hemlighet hoppades de att solen, som dagligen utför under här, skulle verkställa ett nytt under.

Men tiden gick och missfostret förblev sig likt: ett väldigt huvud och en lång bål med fyra kraftlösa utväxter; endast dess leende antog alltmer ett uttryck av omätlig girighet och munnen fyllde sig med två rader skarpa spetsiga tänder. De korta tassarna lärde sig småningom att gripa brödbitarna man räckte det och stoppa dem i den stora heta munnen.

Det var stumt; men när man någonstans i närheten åt och matos märktes, då vrålade den vanskapade varelsen dovt; den öppnade sitt gap, skakade det tunga huvudet fram och tillbaka och dess livlösa

fostret

ögon betäcktes med ett nät av små röda ådror.

Det åt mycket och dess matgirighet tilltog med varje dag; oupphörligt hörde man det vråla; modern arbetade outtröttligt men mest för en ringa lön; ibland hände det att lönen helt uteblev, men hon klagade inte, och endast ogärna men alltid stum och ordlös tog hon emot grannarnas hjälp. Men om hon inte var hemma kom grannarna, upphetsade av vrålet, springande in på gården och stoppade brödbitar, frukt och allt som över huvud taget var ätbart, i det omätliga gapet.

»Snart kommer han att ha sugit ut dej fullständigt!» sade människorna till modern. Varför lämnar du inte in honom på något slags asyl eller sjukhem?»

Hon svarade dystert:

»Lämnar mej i fred! Jag är hans mor, jag har fött honom och måste sörja för honom.»

Hon var vacker, och mer än en man sökte vinna hennes hjärta, men utan att en enda lyckades. Till en som hon tyckte mer om än de andra sade hon en gång:

»Jag kan inte bli din hustru, jag är rädd att jag kanske kunde föda ännu ett missfoster och du skulle behöva skämmas för det. Nej, gå hellre!»

Mannen försökte få henne på andra tankar; han påminde henne om madonnan som är rättfärdig mot mödrarna och betraktar dem som sina systrar. Men missfostrets mor svarade honom:

»Jag vet inte vari min skuld består och dock har jag blivit straffad så hårt.»

Han bönföll henne, grät och radsade, men hon sade:

»Det man inte tror på det får man inte göra. Gå!»

Och han lämnade henne, reste långt bort och försvann för alltid.

Men hon fortsatte genom långa år att stoppa i detta bottenlösa gap med de evigt tuggande käkarna, detta gap som slukade hennes arbetes frukter, hennes blod och hennes

liv. Missfostrets huvud blev allt större och hemskare och liknade slutligen ett klot som ständigt hotade att slita sig lös från den tunna kraftlösa halsen och slött vacklande hit och dit stöta sig mot rummets kanter och rulla bort.

Den som bara kastade en blick in på gården blev förfärad stående, oförmögen att begripa vad han såg. Vid den vinlövsomkransade muren på stengården stod liksom på ett offeraltare en låda ur vilken missfostrets huvud stack upp och grällt stack av från lövets gröna bakgrund. Det gula, färade, grovknotiga ansiktet drog alla förbipasserandes blickar till sig; de slöa ögonen som tycktes vilja krypa ut ur sina hålor stannade länge kvar i ens minne; den breda platta näsan och de ore-gelmässigt utvecklade kindkotorna och käkarna rörde sig fram och tillbaka, de vissna läpparna darrade och lät två rader rovdjursliknande tänder skymta fram, de stora öronen stod rakt ut på båda sidor och över denna ansiktsmask hängde en tjock svart hårmassa, krusigt som en negers hår.

Missfostret höll alltid något ätbart i den lilla korta handen, som liknade en ödlefoot. Det sträckte huvudet uppåt som en pickande fågel och smackade högljutt när det slukade födan. Var det mätt, så visade det tänderna och stirrade på människorna medan ögonen drogs samman över näsbenet och bildade en dyster fläck över detta halvdöda ansikte vars rörelser påminnde om en döendes. Var det hungrigt sträckte det fram halsen, spärade upp gapet, rörde den tunna ormliknande tungan fram och åter och vrålade otåligt.

Människorna avlägsnade sig, mumlade böner och gjorde kors-tecknet; i detta ögonblick kände de sig påmindas om allt ont de upplevt och all olycka de genomlevat.

Den gamle smeden, vars tankar alltid gick i dyster riktning, brukade säga:

»När jag ser detta missfoster som slukar allting kommer det mig i sinnet att ett liknande odjur också slukat min kraft; det tycks mig att vi alla lever och dör för parasitens skull.»

Hos alla människor framkallade detta stumma huvud sorgsna tankar och beklämmande känslor.

Missfostret mor teg och hörde människornas ord; hennes hår grånade snabbt och ansiktet täcktes med färor; för länge sedan hade hon glömt konsten att skratta. Människorna visste att hon hela nätterna

igenom stod orörlig i dörren, som om hon väntade på någon. De ryckte på axlarna och anmärkte:

»Vad väntar hon på?»

»Bär ut honom på torget framför den gamla kyrkan!» rådde grannarna henne. »Där går utlänningar förbi, som säkerligen inte försummar att dagligen kasta åt honom ett par kopparmynt.»

Modern ryckte förskräckt till.

»Nej, det vore för hemskt om främmande människor som kommer från andra länder skulle få se honom. Vad skall de då tänka om oss?»

»Överallt finns det fattigdom», svarade man henne, »det vet alla människor!»

Hon skakade avvisande på huvudet.

Men utlänningarna kom, drivna av längtråkighet, också till hennes gård; hon var för det mesta hemma, såg uttrycken för äckel och avsky i dessa dagdrivares mätta ansikten och hörde hur de med föraktfullt minspel och sammanknipna ögon talade om hennes son. Några föraktfulla, fientliga, triumferande ord smärtade henne allra djupast.

Hon inpräntade i sitt minne dessa främmande ljud i vilka hennes italienska modershjärta vädrade en kränkande innebörd och redan samma dag gick hon till en bekant tjänsteman och frågade honom vad dessa ord betydde.

»Det beror på vem som uttalat dem!» svarade han mörkt. »Dessa ord betyder: Italienarna dör snabbare ut än alla romerska raser... Var har du hör dessa lögnaktiga ord?»

Utan att svara avlägsnade hon sig.

Följande dag hände det att hennes son åt för mycket av en maträtt, överfölls av kramper och dog.

Hon satt på gården bredvid trä-lådan med handen på sin sons huvud, och den stackars kvinnan blickade frågande och förvånat fullt upp i ansiktet på var och en som kom för att se den döde.

Alla teg, ingen riktade en fråga till henne, fast alla närde en önskan att lyckönska henne till att nu vara fri från sitt slaveri och trösta henne därför att hon förlorat sin son. Men människorna teg därför att de mitt i alltsamman förstod att man inte får uttala varje tanke man har.

Ännu länge såg hon människorna förvånat fullt frågande in i ansiktena. Men sedan blev hon en lika vanlig enkel människa som de andra.

Turistresa till Sovjet i Sommar

I samband med Kvinnornas Världskongress i Moskva den 24–29 juni planerar SKV en turistresa omfattande 12 eller 14 dagar med besök på kongressen och med 5 dagar vid Svarta havet.

Sänd närmare upplysningar om SKV-resan till

Namn:

Adress:

Postadress:

kvinnor i riksdagen

Gunvor Ryding (k) till Helgeandsholmen

Kommunistiska partiet har efter flera år äntligen fått en kvinna i sin riksdagsgrupp. Det är Gunvor Ryding, Göteborg, som intagit den gamle riksdagsveteranen Knut Senanders plats.

Gunvor Ryding, som tillhör SKV, är industritjänsteman till yrket, har i många år varit fackligt verksam och har suttit med i många förhandlingar och fört en energisk kamp, inte minst i likalönsfrågan.

För Vi kvinnor berättar Gunvor att hon helst vill inrikta sitt riksdagsarbete på barnfamiljernas problem, på det som rör kvinnorna på arbetsmarknaden och barnens fostran. — "Så vill jag självklart försöka uträtta något i fredsfrågan, det är ju ändå det viktigaste av allt", säger Gunvor Ryding till slut. Vi önskar henne lycka till!

Gärda Svenson (cp) stannade kvar

Inför öppnandet av årets riksdag rådde stor aktivitet i centerpartiet. Centerns enda kvinna i riksdagen, Gärda Svenson (första kammaren), skulle enligt överenskommelse avgå efter 4 år för att låta sig efterträdas av en man.

Själv ville Gärda Svenson gärna lämna riksdagsarbetet, har hon sagt i pressen, bl. a. för att odelat få ägna sig åt en krävande förbundssekreterarepost i centerns kvinnoförbund. Men kvinnoförbundet och dess styrelse ville ha sin Gärda kvar i Riksdagen. Således mobiliserades något som närmast skulle kunna liknas vid ett "bondekvinnotåg". Man sa ifrån på skarpen till partistyrelsen och handlade så som man gärna föreställer sig att resoluta bondekvinnor handlar. Och när riksdagen öppnades, så fanns Gärda Svenson på sin plats i kammaren. Vi tror till fromma för kvinnosaken.

Ett plock bland årets alla motioner från de olika partierna i riksdagen återspeglar bl. a. problem som berör samhällets ansvar för barnen, kvinnans förvärvsarbete, barnfamiljernas ställning och de ensamstående föräldrarnas bekymmer.

Sålunda finns ett flertal motioner, som begär en omedelbar höjning av allmänna barnbidraget, kommunister och folkpartister går in för 100:— och centerpartiet för 150:— kronor per år och barn. I en annan k-motion begärs kraftigare åtgärder från samhällets sida till stöd för barnhemsverksamheten. Om åtgärder för främjande av barnens psykiska hälsa och utveckling handlar en motion väckt av cp som vill ha en utredning i frågan liksom åtgärder för ökad samverkan mellan hem och förskola/daghem. Dessutom riktas uppmärksamheten på uppbyggandet av ett samhällets grundorgan för främjande av barnens psykiska hälsa och utveckling. Samma syfte har ännu en motion signerad av Sigrid Ekendahl (s), som vill ha ökat statligt stöd till utvecklingspsykologisk forskning rörande barn i förskoleåldern, vilken bör bedrivas jämsides med ett allmänt stöd åt den samhälleliga barntillsynen. En sådan forskningsinsats är angelägen med hänsyn till bl. a. också den känsloladdade debatten i frågor rörande mödrarnas förvärvsarbete och barnens vistelse på daghem eller i familjedaghem.

För de ensamstående föräldrarna krävs i en socialdemokratisk motion inrättande av kurativ verksamhet som stöd, och har i en annan motion tagit upp det av kommunisterna tidigare aktualiserade kravet om extra barnbidrag till vissa ensamstående föräldrar med låga inkomster, konkret föreslaget understigande 8.500:— årligen, då ett konstantbidrag motsvarande ett årligt allmänt barnbidrag skulle utgå. Bidragsförskott till ensamstående mödrar skall omedelbart utgå även i de fall faderskapet ej kunnat fastställas begär Gunvor Ryding (k) i en motion.

För de förvärvsarbetande kvinnorna vill man i några motioner (cp, k, fp) att förvärvsavdraget skall höjas, kr. 3.000 resp. 4.000 är föreslagna liksom ett kvotavdrag på 25 % resp. 30 %. En sociologisk undersökning föreslås av fp rörande gifta kvinnors förvärvsarbete. Man syftar till att få en analys av "familjehindren" för den gifta kvinnans förvärvsarbete, så att en rimlig prognos

kan ställas och åtgärder i syfte att underlätta kvinnans förvärvsarbete i framtiden skall kunna planeras och genomföras. Resultatet av denna undersökning skulle skapa ökat underlag för överväganden och beslut, som stärker den gifta kvinnans valfrihet mellan arbete i och utanför hemmet och dessutom bereder arbetsmarknaden ökad tillgång på kvinnlig arbetskraft, anser motionärerna.

Bland andra av årets alla motioner som kan vara av särskilt intresse för kvinnorna är väl också kommunisternas krav om läkemedelsindustrins förstärkning i syfte att åstadkomma billigare läkemedel och inte minst — med hänsyn till senare tidens tragiska händelser i samband med neurosedynskadade barn — bättre kontroll av läkemedelsframställningen. En annan aspekt i denna motion, med Gunvor Ryding som huvudmotionär är ökad svensk export av prisbilliga läkemedel till u-länderna liksom ökad svensk medicinsk hjälp. I samband med de fosterskadade barnen föreslås i en annan motion väckt av fru Hamrin-Thorell (fp) att som ett första steg tillerkänna föräldrarna kr. 3.000 per år för vård av dessa barn. Översyn av bestämmelserna rörande ferieresor för barn och husmödar vill man också liksom förstärkning av bostadsstödet till barnfamiljer med låga inkomster i ett par socialdemokratiska motioner.

Något som väl också borde ligga kvinnorna varmt om hjärtat är kravet på att all forskning som möjliggör framställningen av svenska atombomber skall inställas. Det är kommunisterna som ställer det kravet.

Givetvis finns många andra motioner inom olika områden, som är av vitalt intresse för kvinnorna, men för dagen stannar vi med ovanstående exempel och ber att få återkomma och redogöra för hur det går med den fortsatta behandlingen i riksdagsarbetet under våren.

GUNNELI

HEM OCH HUSHÅLL

Esau köttssoppa - rätt från Förenade Arabrepubliken

Denna rätt är förmodligen av hebreiskt ursprung, ty den är huvudrätt i hela Nordafrika och Arabien. Grytan hålles varm över elden och man tillsätter linser, grönsaker alltefter årstid, stycken av get- eller fårkött men aldrig någonsin fläsk eller fläskkött. Rätten som tillagas i stor gryta värms sedan upp för varje gång man vill äta. Man har funnit att rätten blir godare för varje gång den värms. Denna köttssoppa säges vara den måltid för vilken Esau sålde sin förstfödsrätt och kallas i Bibeln för linssoppa omnämnes även som "Grynvälling" (Första Mosebok 25: 34), så vi ser att rätten har gamla anor och är åtminstone 3.500 år gammal.

Kanske ifrågasätter någon huruvida tomatjuicen användes så tidigt som för 3.500 år sedan. Troligtvis inte och det

gäller kanske också andra ingredienser i soppan. Men bortsett därifrån så är det nog så att det rör sig om den ursprungliga bibliska soppan.

Pröva på hur den smakar i dag!

Esau köttssoppa 6—8 personer

$\frac{1}{2}$ kg. linser

3 kkp tomatjuice

6 medelstora lökar

1—2 morötter (el. andra grönsaker alltefter årstiden, såsom palsternacka, selleri, persilja eller grön paprika)

$\frac{1}{2}$ kg. kött (ox-, får- eller kalvkött)

100 gr. matfett

salt, paprikapulver och svartpeppar
vatten

Skölj linserna väl (helst bör de för att påskynda kokningen ligga i blöt några timmar). Lägg dem i en soppanstrull, tillsätt tomatjuice samt lök och

grönsaker, som skurits i små tärningar. Tillsätt en kkp vatten, vilket bör räcka. Låt blandningen koka. Skär köttet i tärningar och bryn dem i matfettet. När linserna är halvkokta tillsätt det brynta köttet och vispa ur panna med kokande vatten och häll över. Tillsätt salt och kryddor efter smak. Låt det hela sjuda tills det är färdigt. Beräknad koktid en eller en och en halv timma, förutsatt att linserna legat i blöt.

(I stället för linser, som kanske inte alltid är så lätta att få tag i — de brukar emellertid finnas i delikatessaffärer och viktualieaffärer — kan man ta gröna ärter.)

helhjärtad anslutning till Sydafrika-bojkotten

uttalade Stockholms SKV-distrikt vid sin årskonferens den 17 februari och i ett brev till Ungdomsorganisationernas Landsråd uttalades förhoppningen att alla andra kvinnoorganisationer ska ge sin medverkan i denna betydelsefulla kampanj.

Vid konferensen talade redaktör Bertil Svahnström om *avrustningens sociala och ekonomiska konsekvenser* och en mycket livlig debatt följde. Konferensen beslöt uppvakta radiochefen Olof Rydbeck med förslag om en "utan

streck"-debatt i TV kring avrustningsfrågan.

Eva Åsbrink i Göteborg

Vid ett möte anordnat av Göteborgs SKV-distrikt talade *teologie doktor rektor Eva Åsbrink* om de portar genom vilka den svenska kvinnan passerat för att nå fram till den ställning hon har i dag. Det hela utmynnade i en uppmaning till kvinnorna att vara mera lojala mot varandra. 100-talet kvinnor deltog i mötet och efter dr Åsbrinks tal

haglade frågor och diskussionsinlägg friskt.

Cancersjukdomar och hälsokontroll

var temat vid ett lyckat möte som Vantör SKV-avdelning inbjöd allmänheten till den 20 februari. Överläkaren vid Södra BB dr Bruno Kaplan talade och han betonade gång på gång hur viktigt det är ur läkningssynpunkt att en cancer upptäcks i god tid. — Vi måste komma därefter att vi får en fortlöpande hälsokontroll av alla människor. Hälsokontrollen måste bli en lika naturlig företeelse som vaccination mot smittkoppor och polio, yttrade talaren. I ett uttalande, till borgarrådet för Stockholms stads sjukvårdsrotel efterlystes åtgärder för att förverkliga det förslag om en allmän cancerkontroll av kvinnor som väckts i stadsfullmäktige av fru Iris Ahlberg.

madame Cotton

hälsar kvinnorna

De ideal som besjälade de kvinnor som 1910 grundade Internationella Kvinnodagen var rättfärdighetens och fredens: Rättfärdighetens ideal, därför att i de flesta länder betraktades kvinnorna ofta som omyndiga; fredens ideal, därför att de som ger liv åt nya släkten alltid avskytt kriget som förintar livet!

Det festliga firandet av 8 mars har från år till år utvecklat kvinnornas solidaritetskänsla och inspirerat dem att i allt större omfattning kämpa gemensamt för att förbättra sina förhållanden. På det sättet har under de mer än 50 år som gått sedan 1910 stora framgångar vunnits och kvinnornas aktioner fortsätter oförtrutet.

I vår tid har vi tack vare radion, som mycket snabbt sprider meddelanden och idéer, och tack vare flyget som kommer fram till alla kontinenter, fått möjlighet att förlåna Internationella Kvinnodagen dess verkligt världsomfattande roll. Överallt i hela världen är det nu en fråga som står i förgrunden:

nödvändigheten av avrustning. Det är kvinnornas plikt att göra sig klara över denna nödvändighet och sätta in hela sin kraft på att förverkliga den. Detta måste komma till uttryck såväl på de stora mötena som på de små sammankomsterna i anslutning till Internationella Kvinnodagen.

Kvinnorna skall inte tro att de försummar sina stora uppgifter som mödrar, hustrur, arbetande och medborgare om de ställer frågan om avrustning i förgrunden, ty om freden inte tryggas kommer inte en enda av deras varmaste förhoppningar att gå i uppfyllelse.

KDV önskar er stora framgångar med era möten och sammankomster i anslutning till Internationella Kvinnodagen; de kommer att vara den bästa upptakten till Kvinnornas Världskongress, som sammankallats till den 24–29 juni 1963 i Moskva.

Eugénie Cotton

visdomsåldern

Forts. från sid. 10

ra områden. Men i dessa första år gäller det *alla*, kan man gott säga: att se, att fästa blicken, urskilja ansikten — ja urskilja alla skiftningar i minspelet hos dessa stora människor runt omkring, lära alla deras humörer — liksom deras sysslor — att gå — att tala ett helt språk — eller två, om det gäller — så som vi sedan aldrig i livet lär oss ett nytt, ett "främmande" språk. Ja det blir bara dumt att försöka ge namn på detta oändliga inlärande genom tålig övning — för att nå mästerskapet! Ingenting mindre — då är man färdig!

Färdig, ja — men dessa "färdigheter" skall vi sedan ha till hands för varje dag hela livet, fast vi egentligen aldrig tänker på det. Och märk väl — i dessa år skulle ingen kunna tvinga ett barn till att hålla ut i sin övning. Det är bara strävan efter mästerskapet, färdigheten, som inifrån tvingar.

Men så kommer chocken — den första trotsåldern, så där mellan två-tre år. Den egna skaparkraften sticker fram sitt *jag vill själv!* — inte bara som de stora gör — jag vill *inte* — jag vill *själv!* Ofta med ilska och gråt över de storas oförstånd och brutala ingripande. Ty man har *sett* något som *man själv* vill göra — och det kan ju ingen annan ha sett.

Men det finns en sak som de stora kan. De kan *berätta* — om *den vidare värld* som finns utanför den som jag känner och har erövrat: utanför köket och kammaren och gården eller gatan. Om de bara vill berätta, så nog har jag — fyra-fem-sex-åringen, skaparkraft nog att *se* vad de talar om så att jag lever det och aldrig glömmer det. Ja, så att jag kan sitta stilla här eller sedan på en trappa eller en stubbe och färdas vart som helst, till vilken tid och vilken värld som helst — i vilket åkdon som helst. Eller jag är den som fått sitta kvar hemma medan de andra får gå bort — men ett tu tre *är* jag i kungens slott där prinsen med krona på huvudet dansar med mig. — Det är sagoåldern, säger man, och den har ju sin tid.

Men vad betyder den egentligen i livets saga? — Jo, att skapareförmågan här har sin egen suveräna tid när *den övar sig*, så att den genom hela livet skall orka bräcka vanornas tryck, när det blivit dödande och förödande, orka lyfta upp ur gamla hjulspår där man kört fast. Här — i dessa tidiga år — har den skapande inre synen sin förlovade tid, så att den skall orka ända fram i visdomsåldern!

Honorine Hermelin-Grönbech

Gunnar Hirdman

Gunnar Hirdman har lämnat sina många vänner och otaliga lärjungar. Han intog en särplats i svensk arbetarrörelse och svenskt kulturliv. Hans kunskapsförstärkning var enorm och hans andliga krafter lika outtömliga som hans fysiska. Han lärde sig, engelska, franska, tyska och ryska redan i unga år och han studerade litteratur, historia och samhällskunskap. Otaliga studiecirklar har han lett och i många år var begreppen ABF och Gunnar Hirdman synonymer för den stora allmänheten.

Han var en älskad föreläsare och oslagbar som popularisator och förmedlare av sina stora kunskaper till de många. Han delade med sig av sin eld och Danko — mannen med det brinnande hjärtat — var hans signatur i många år.

Under sina sista år ägnade Gunnar Hirdman all kraft åt fredsarbetet. Han var medlem av Svenska Fredskommitténs presidium, han var en livligt efterfrågad talare för fredsmöten, inte minst i SKV och han saknades aldrig vid de många viktiga rådslag för freden som ägt rum här i Stockholm.

Gunnar Hirdman var kvick och spirituell och alltid rolig att träffa, och under allt låg en under-

ton av värme och känslighet. Han tappade aldrig kontakten med sin ungdoms drömmar, han var en revolutionär i det sista, den stora ryska revolutionen fyllde hans ungdom med hänförelse som aldrig bleknade och med särskild känsla och beundran talade han om de stora föregångskvinnorna Vera Figner, Rosa Luxemburg och Alexandra Kollontay.

E. P.

gruppliv

ny trygghetsfaktor för familjerna

I samband med 1962 års avtalsuppgörelse träffades överenskommelse mellan LO och SAF om en grupplivförsäkring för anställda. Den som arbetar i ett företag där det finns kollektivavtal med anknytning till LO och SAF skall alltså från och med den 1 januari i år vara grupplivförsäkrad.

Försäkringen är uppbyggd som ett familjeskydd för efterlevande om arbetstagare avlider i sin produktiva ålder.

Högsta försäkringsbelopp — 24.000 kr — utfaller om försäkringstagare avlider i åldern 21—55 år och efterlämnar maka/ make, "under äktenskapsliknande förhållanden sammanboende kvinna", barn, fader eller moder. Om sådan närstående saknas, men det finns annan arvinge (barnbarn, syskon, far- eller morföräldrar, etc) utfaller hälften — 12.000 kr — av försäkringsbeloppet.

Om dödsfallet inträffar efter 55 år reduceras försäkringsbeloppet med 2.000 kr för varje år därutöver (eller 1.000 kr om endast halvt belopp utfaller, dock lägst ned till 2.000 kr).

För varje barn från 0—17 (ej fyllda 17) utgår ett barntillägg på 7.000. Detta belopp reduceras med 1.000 kr för varje år efter 17 ned till 2.000 vid fyllda 20 år.

Om försäkringstagare avlider före 21 års ålder och efterlämnar maka eller barn kan efter särskild prövning helt belopp eller en del av det utfalla.

Saknar försäkringstagare arvsberättigade anhöriga, utbetalas under alla omständigheter 2.000 kronor som begravningshjälp.

Till de grundläggande bestämmelserna hör:

att arbetstagaren är anställd vid företag som tecknat grupplivförsäkring;

att den försäkrade skall ha varit anställd 5 dagar

att en deltidsanställd (för att helt belopp skall utfalla) skall ha en överenskommen arbetstid omfattande minst 18 timmar per vecka. Vid anställning där överenskommen arbetstid inte uppgår till 18 men minst 13 timmar per vecka utgår under alla förhållanden 2.000 kronor till dödsboet för bestridande av begravningskostnaderna. För deltidsarbetande som har överenskommen arbetstid som understiger 13 timmar per vecka (som exempelvis arbetar endast vissa dagar i veckan) utfaller 2.000 kr endast under förutsättning att dödsfallet inträffar under dag som hör till överenskommen arbetstid.

Till bestämmelserna hör vidare att försäkringsskyddet upphör fr. o. m. 6:e dagen om arbetstagaren slutar sin anställning på eget initiativ eller blir ar-

betslös. Försäkringsskyddet fortsätter dock under förutsättning att vederbörande anmäler sig som arbetssökande på arbetsförmedlingen. Vid arbetslöshet gäller försäkringen lika lång tid som arbetaren varit anställd under de senaste 26 veckorna före anställningens upphörande.

Vid sjukdom gäller emellertid försäkringen under obegränsad tid även om anställningen skulle upphöra. Vid sjukdom som varar längre än 1 år måste den sjuke varje år anmäla att han eller hon önskar kvarstå i försäkringen. Sådan anmälan göres till AFA, Sveavägen 159, Stockholm 23. (AFA — Arbetsmarknadens Försäkringsaktiebolag, grundat av LO och SAF speciellt för grupplivförs.)

Under viss frånvaro från arbetet fortsätter försäkringen att gälla:

a) Vid bortavaro på gr. a. havandeskap och barnsövd. b) under värnpliktstjänstgöring eller reptjänstgöring. c) under semester och under permission eller tjänstledighet, som inte förorsakas av arbetsbrist. d) vid arbetsuppehåll i samband med arbetskonflikt. e) vid permittering.

Försäkringssystemet är så nytt och i mycket ännu oprövat, det finns därför anledning tro att en hel del problem kommer att anmäla sig i form av gränfall och skilda tolkningar av olika bestämmelser. Vår tidning har vänt sig till direktör Burman i AFA för att få klarhet i ett par frågor.

— Om en nybliven änka väntar barn, får hon då också barntillägg för detta barn när det föds?

— Om barnet föds efter att fadern avlidit räknas det som arvinge och barntillägg på 7.000 kronor utfaller alltså för detta barn, svarar direktör Burman.

— Hur räknas den frånvaro som orsakas av att en mor måste stanna hemma för att sköta om ett barn som är sjukt, hur går det om modern själv skulle avlida under en sådan bortovaro?

— Till det kan jag inte säga något generellt, svarar direktör Burman. Om arbetsgivaren tolkar det som giltig frånvaro måste ju försäkringen gälla.

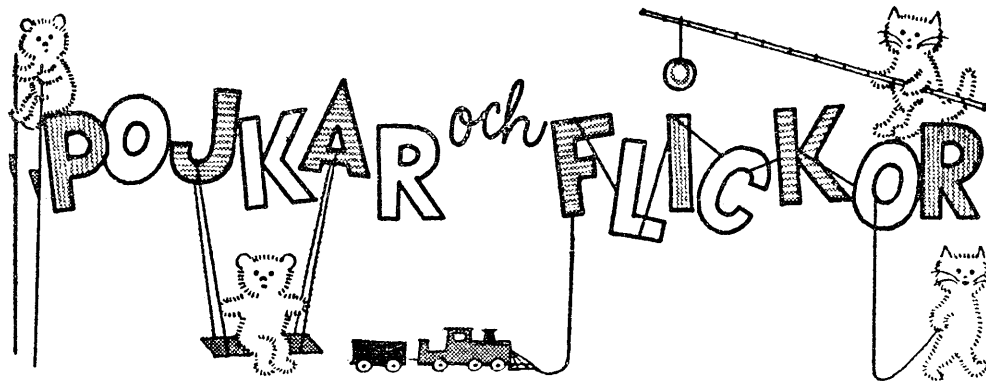
Avtalet om grupplivförsäkring kan utan tvekan betecknas som ett mycket stort framsteg. För dem som drabbas av den svåra förlusten av en nära anhörig utgör den nya försäkringen ett gott ekonomiskt stöd och en trygghetsfaktor som de flesta löntagarfamiljer hittills fått klara sig utan.

Men det gäller här, som i så många andra fall, för var och en att vara mån om sin rätt. Och i de fall systemet uppvisar brister — som ifråga om de deltidsarbetande med mindre än 13 timmars arbete per vecka — måste aktiviteten inriktas på att avhjälpa dessa.

B. Ja.

Bra att veta, bra att komma ihåg!

1. Att vid arbetslöshet söka ny anställning.
2. Vid ny anställning bör man förvissa sig om att arbetsgivaren tecknat grupplivförsäkring. Finns anledning misstänka att försäkring inte tecknats, begär att få ta del av avtal och försäkringsbevis, eller kontakta fackförningsexp. för kontroll.
3. Vid sjukdom som varar mer än ett år måste det årligen anmälas till försäkringsbolaget att man fortfarande önskar kvarstå i försäkringen.
4. Försäkringstagaren bör omedelbart upplysa sina anhöriga om försäkringen.
5. Om man som förmänstagare vill sätta in annan person än som finns angiven i försäkringsbrevets förmänstagarförordnande, skall detta anmälas skriftligen till försäkringsbolaget.
6. Tvister om tolkning eller tillämpning av försäkringsvillkoren avgörs av skiljemän enligt lag och inte av domstol.
7. Försäkringspremien, som för 1963 preliminärt beräknas till 92 kr per årsarbetare, betalas av arbetsgivaren men påförs arbetstagaren som inkomst. Premien är avdragsgill under allmänna avdrag i självdeklarationen.

Vår isbjörnscirkus

"Slutför mättningsarbetena och återvänd med sista båtåfärd från Spetsbergen. Medför obetingat två isbjörnar för zoologiska trädgården", stod det i telegrammet som med båten från Isfjord Pyrogs radio nådde oss i vår vita ensamhet. Det var under alla omständigheter rena hundvädret så vi var glada att få resa hem snarast möjligt. Om tio dagar, alltså i slutet av september, skulle sista båten för säsongen gå till Tromsø. I början av hösten lägger sig sedan en tjock gördel av packis runt Spetsbergen och först fram i maj nästa år skulle någon båt kunna anlöpa ön. I flera veckor hade vi här sysslat med mättningsarbeten och meteorologiska studier och nu skulle vi till på köpet fånga två isbjörnar.

Bäst att sätta i gång! Vi packade våra instrument, våra tält och livsmedlen på slädarna och drog ner mot havet. På en smal ö framför inloppet till kusten slog vi upp vårt läger. Hemma hos oss var det väl nu härligt sensommarväder men här, mitt i polarhavet, rasade snöstormarna och pressade med dån och brak tjocka isblock mot kusten.

Som lockbete för isbjörnarna lade vi ut sälspäck, band fast det vid snaror och väntade. Isfjorden var ännu isfri och Sven hade tagit sig över till radiostationen och hämtat en stabil transportlåda för våra isbjörnar. Vädret var oss bevåget. Redan nästa dag hade vi fång-

at en ståtlig isbjörnshona. Vi bogserade in henne i isbjörnslådan och fortsatte att vänta: en dag, två, tre dagar. Ingen isbjörn visade sig. Den fjärde dagen packade vi våra grejor och for över till radiostationen.

"Är det julsteken ni har med er" undrade telegrafisten när vi anlände. "Under de nästa sju eller åtta månaderna blir det inget mera tillskott. Den sista båtförbindelsen har frusit inne, båten kunde inte ta sig fram för isbarriären framför kusten och har återvänt till Tromsø."

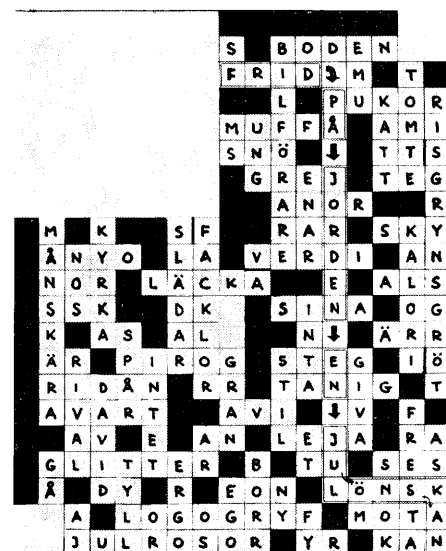
Där stod vi nu. Fastfrusna. Vi fick inrätta oss så gott vi kunde i ett av hu-

sen och för vår isbjörn byggde vi en inhägnad av balkar och bräder direkt vid vattnet. Nanuk, som vi döpt den till, fick varje dag sälkött och hade snart vant sig vid oss. Ofta kom arbetarna från kolgruvan vid Barentsburg över och hade med några läckerbitar. Nanuk lärde sig både tigga och tacka, gick på två ben och tycktes trivas fint. Under de långa tröstlösa vinterdagarna beredde hon oss många glädjestunder med sina cirkuskonster.

En morgon fann vi isbjörnsspår utanför inhägnaden. Hade Nanuk rymt? Vi letade och ropade — och äntligen kom hon alldeles sömndrucken ut ur sin snöhåla. Men varifrån kom då spåren? På kvällen lade vi oss på lur: ingenting syntes. Men nästa natt hände det: en isbjörn, förmodligen en hanne hade drivit i land på ett isflak och besökte nu så gott som varje natt vår Nanuk. Vi kallade honom "Björn". Bredvid inhägnaden byggde vi en fälla. Björn kom, nosade, åt och — vips satt han fast.

Nanuk och Björn trivdes utmärkt med varandra. Så gick tiden. Vi firade jul och nyår. Så småningom närmade sig påsken, men först i slutet av april började ispanaret runt kring ön långsamt brytas upp. Äntligen kom den länge efterlängtnade båten och snart for vi mot hemlandet med Nanuk och Björn ombord. Båda hamnade i zoologiska trädgården och när jag nyligen besökte dem var de tre: Nanuk hade fått en isbjörnsbaby.

Julkrysset

Pristagare:

1:a pris: Elin Sjö, Kraftgatan 4, Huskvarna

2:a pris: Gunborg Johansson, Hyttgatan 23, Sandviken

3:e pris: Lave Johnsson, N. Mälarstrand 96, Stockholm K.

Stockholms SKV begär debatt "utan streck"

Just i pressläggningen meddelar Stockholms SKV-distrikt att uppvaktningen hos radiochefen Olof Rydbeck ägt rum. I skrivelsen som överlämnades av Maud Sundqvist, Ulla Astkvist och Margot Mård, heter det: "Det är vår uppfattning att det enda positiva alternativ vårt land och mänskligheten i övrigt har, är att planera för fred och avrustning. Under en längre tid har vi saknat varje ansats

till debatter kring dessa frågor. Vi begär i första hand en debatt 'utan streck' mellan representanter för försvarsmakten och avrustningsanhängare, gärna experter som studerat frågan om avrustningens ekonomiska och sociala konsekvenser."

Radiochefen lovade aktualisera frågan, något bestämt löfte om en debatt kunde han däremot inte ge.

...fritt ur hjärtat...

"Storstockholms sjukhusplan — Samordning — Upprustning — Aldringsvård — Stadsfullmäktige beviljar höjning av vårdersättning till sjuk som vårdas i hemmet av anhörig."

Det är rubriker som gör att jag fattar pennan. Visst tror jag att man på ansvarigt håll är beredd att satsa till gamla och sjuka. Men jag frågar mig, vet man på ansvarigt håll hur vi som i dag vårdar anhörig har det? Alla vi som vill hålla ett givet löfte till en far eller mor som bett att tillbringa sina sista dagar i det egna hemmet.

1960 slutade jag en kontorsanställning, inkomst 1.250:—/mån., för att vårda min nu 80-åriga far i vårt gemensamma hem. Han hade då en tid vårdats på sjukhus, men på grund av platsbrist var man tvungen forcera utskrivningen. Min far motsatte sig anmälan till Vårdhem, han bad att få komma hem. En kurator informerade mig om Sjukvårdsstyrelsens hemsjukvårdsbidrag, som då var max. 300:—/mån. Det var i minsta laget, men jag fick veta att man förberedde höjning av bidraget. Väl medveten om att vi fick göra inskränkningar tog jag hem far och har skött honom sedan dess. Våra gemensamma inkomster blev: fars folkpension + hemsjukvårdsbidraget. Vår hyra var då 250:—/mån. för två rum och kök.

Efter ett år var jag fullkomligt slut, överansträngd och ordinerades vila. Läkaren som skötte mig förstod väl min situation och hjälpte oss, far fick vistas på sjukhem en månad och jag tillrättades resa bort, men jag fick stanna hemma. Vårdbidraget indrogs den tid min far vistades på sjukhemmet och jag stod helt utan inkomster. Efter åtskilliga besök på socialbyrå fick jag hjälp med hyran och tillrättades att framledes hyra ut ett rum.

Vid sista årsskiftet meddelas så i optimistiska ordalag hur förstående stadsfullmäktige återigen är för de sjuka i hemmen, bidragen skulle höjas till 400:—/mån. Nu har jag frågat mig om stadsfullmäktige ger direktiv till sjukavgiftsdelegerade att spara på vårdbidragen, eftersom det beviljas så njuggt. Vårt bidrag höjdes med 50:—/mån. till 350:—/mån. Vår hyra är nu 275:—/mån. och jag har nödgats hyra ut ett rum. Far och jag bor alltså i ett rum och kök!

Varför kan inte Stockholms stad ge oss, som vårdar anhörig, en hygglig lön? Varför inte hemvårdarinne- eller hemsamaritlön? Varför får vi inte semesterlön och hur går det med ATP för alla oss som får 300–400:—/mån. från Sjukvårdsstyrelsen? Jag vill föreslå att man snarast höjer bidragen till

rimlig nivå, att man underlättar för oss vårdare, med att ge åtminstone 1 fridag per vecka, att man skapar smidighet med socialvårdande instanser, så att vi skall slippa tigga hjälp, när Sjukvårdsstyrelsens bidrag måste indragas.

Sanningen är ju att staden utnyttjar oss otillständigt, man sparar stora pengar och man har, åtminstone i mitt fall, bidragit till att göra en glad, positiv människa till en grubblande, sömnlös och ledsen människa.

Valda ombud i stadshuset, försök sätta er in i vår situation, gör förbättringar och *gör det nu.*

"Sjukvårdsbiträde"

Tjänstgöring dygnet runt,

Lön: 11:60 dygn.

Den här insändaren belyser ett stort och mycket allvarligt problem inom sjukvården. Det är ingen speciell stockholmsföreteelse, det skall med en gång sägas. Överallt i städer och landskommuner möter man samma bittra erfarenheter hos dem, som av kärlek till en aldrig mor eller far påtar sig det tunga arbetet att vårda den sjuka i hemmet och som tillika tvingas till orimliga ekonomiska uppoffringar.

Här behövs en vaken opinion som övar påtryckning på ansvariga myndigheter. Vi tar gärna emot flera synpunkter på detta problem och om någon SKV-avdelning tagit initiativ av något slag för att få den här frågan löst på ett bättre sätt, så berätta.

Red.

KÅSERIET:

det handlar om näsor

Vissa dagar har man ingen humor. Det är sådana där dagar, då man får för sig att själva tingen är onda, små sataniska väsen, som motarbetar en på alla tänkbara sätt.

Under sådana perioder av allmän melankoli och grinighet koncentrerar jag mig på näsor. Fråga mig inte varför. Det har bara blivit så. Näsor är just då det enda som kan fånga mitt intresse, ja, faktum är att jag trots mitt dåliga humör kan känna en svag entusiasm inför en särskilt märkvärdig kran. Säkert har den moderna läkarvetenskapen en term för denna något bisarra böjelse från min sida, något som slutar på i. Jag tänker inte forska närmare i det. Näsorna bär ju mig över de lidandets stunder, som annars bara skulle vara grå och tomma.

Näsan ger ansiktet karaktär. Det är ett påstående som sannolikt är lika gammalt som människan själv.

De näsor som mest tilltalar mig är inte de aristokratiska eller de grekiskt klassiska utan uppnäsorna, särskilt de som är lite breda nedtill. Jag har fått för mig att de vittnar om genialitet, vilket säkerligen förste bäste statistiker kan vederlägga. Strindbergs uppnäsa kan man ju inte komma ifrån. Det är alldeles fel att tro att uppnäsan bäres av särskilt kända eller hurtiga människor. Den melankoliske Hjalmar Söderberg var inte särskilt glad fastän han var begåvad med en sådan. Ett tag läste jag bara författare med uppnäsor, och det dröjde länge innan jag kunde övervinna min motvilja mot Heidenstams nobla luktorgan och studera skalens mästerverk.

Potatisnäsorna är en annan grupp som jag är särskilt svag för. Sokrates hade kanske inte alls filosoferat så mycket, om han inte hade denna lite smått löjligen näsa att dras med genom livet.

Med en klassiskt skön näsa hade han kanske blivit gift med någon annan än Xantippa och valt att bli romersk ämbetsman i stället. Beethoven, som annars var en snygg karl, hade en besynnerlig platt näsa, men det är ovisst hur stor roll den spelat i hans olyckor.

Cyrano de Bergerac skulle dock utan tvekan ha fått sitt hjärtas dam om han levat i nittonde århundradet med dess plastiska operationer. Nu gjorde han inte det, och näsan satt där den satt och bidrog till sist till hans tragiska död.

Det förvånar mig bara att ingen modefirma gjort något åt näsorna. De är i allmänhet den del i ansiktet som de flesta människor har bekvämligast med. Varför inte ett prickigt näsfodral till den nya värdräkten? Eller en näsbroch för omväxlings skull! Eller någon sofistikerad näspåse med de populära paljetterna. Den skulle kunna fäsa i färger som matchade övriga accessoires. Varför går vi över huvud taget omkring i våra gamla näsor? Varför finns det ingen ordentlig sortering på lösa näsor?

Då skulle jag välja en uppnäsa!

Kraka

Till organisationer och enskilda

Svensk kongress för avrustning och fred 21 april

Kapprustningen ökar spänningen och misstron mellan nationerna. Spänningen och misstron mellan nationerna gynnar kapprustningen. Vapnens förstörelsekraft blir allt mer förfärande. De termonukleära vapnen hotar sprida sig till allt flera länders vapenarsenaler och förbättringar av bärarna av dessa vapen kan inom en snar framtid göra kontroll omöjlig. I vårt eget land kommer, enligt beslut, frågan om en atombeväpning upp till förnyad omprövning inom den närmaste framtiden.

Befrielse från kapprustningens bördor skulle ge fördelar för alla. Avrustning skulle lösgöra resurser för att höja levnadsstandarden i alla länder. Den skulle ställa medel till förfogande för att hjälpa till att stegra framstegstakten i utvecklingsländerna. Den skulle innebära slopandet av alla främmande militära baser och tillbakadragandet av främmande väpnade styrkor och därigenom underlätta folkens strävan till nationellt oberoende.

Undertecknade är fast övertygade om, att avrustning är nödvändig och möjliga att genomföra. Den måste bli fullständig och genomföras under internationell kontroll. Det skulle emellertid vara en farlig illusion att tro, att avrustningen kan komma av sig själv. Det är också omöjligt att bara förlita sig på diplomaterna och militärexperterna, som förlänger diskussionen i det oändliga.

I avsikt att skapa en mäktig folkopinion och motståndsrörelse mot kapprustningen och förberedelser för krig har vi undertecknade tagit initiativet till in kallandet av en *Svensk Kongress för Avrustning och Fred* i Stockholm, Riksdagshuset (Stora partilokalen) den 21 april 1963. Kongressen står öppen för alla organisationer såväl som enskilda intresserade.

Kongressens dagordning:

1. Allmän kontrollerad avrustning en nödvändighet.
2. Undénplanen — ett steg på vägen.

Med hänsyn till lägets allvar, och att tiden inte väntar, vågar vi hoppas på att Ni låter Er representeras vid ovannämnda kongress för villkorlös diskussion om lämpliga åtgärder för att stoppa kapprustningen och avvärja atomdödshotet. Vi måste handla och handla gemensamt för att öppna vägen till en tryggare värld.

Kongressavgiften är frivillig och finansieringen sker genom gåvor, anslag och insamlingar. Har Ni inte möjlighet att delta i kongressen hoppas vi på Ert moraliska och ekonomiska stöd. Anmälan om deltagande meddelas till: Avrustningskongressen, Box 15031, Stockholm 15. Penningbidrag insändes till postgirokonto 15 13 02.

Stockholm i februari 1963

August Spångberg, riksdagsman, Lage Svedberg, riksdagsman, Sten Sjöberg, ordf. i Sv. Teleförbundet, Wilhelm Forsberg ordf. i Sv. Litografförbundet, Johan S. Thore, ordf. i Sv. Sjöfolksförbundet, Johan Johansson, f. d. ordf. i Sv. Fabriksarbetareförbundet, Ivar Werner, förbundsordf., Ingegerd Granlund, rektor, Gunnar Hirdman, rektor (†), Gunnar Inghe, professor, Oscar Rundblom, domprost, Emilia Fogelklou, teol. dr, Gunnar Bohlin, fil. dr, Andrea Andreen, med. dr, Artur Lundkvist, författare, Carl-Emil Englund, författare, Joel Sörenson, pastor, Stiv Jakobsson, teol. lic., Herman Backman, kamrer, Evert Lennep, kyrkoherde, Arne Jones, professor.